

00

Basas statisticas e survistas

024-1300

Survista statistica da la Svizra 2013

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Département fédéral de l'intérieur DFI
Uffizi federal da statistica UST

Uffizi federal da statistica

Espace de l'Europe 10
CH-2010 Neuchâtel

Infurmaziuns:

Telefon 032 713 60 11
Telefax 032 713 60 12

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032 713 60 60
Telefax 032 713 60 61
www.statistik.admin.ch

Decleraziun dals segn:

Trais puncts (...) empè d'ina cifra signifitgan che quella è nunenconuscha, perquai ch'ella n'è (anc) betg eruida.

In stritg (–) empè d'ina cifra stat per la valur «absolut nulla».

Ina cifra provisorica vegn inditgada cun il segn elevè «p».

Abreviaziun dals chantuns:

Vesair explicaziun en la tabella pagina 4.

Arrundament:

En general vegnan las valurs arrundadas si resp. giu senza prender resguard dal total. En cas da differenzas tranter summas parzialas adidas ed il total na vegnan las singulas valurs damai betg adattadas.

Funtaunas:

En la reproducziun da resultats statistics han ins per ordinari desisti d'inditgar las funtaunas. Infurmaziun correspondentas chattais Vus en il portal statistic da la Svizra sut www.statistik.admin.ch

Editur:

Uffizi federal da statistica
Secziun diffusiuin e publicaziun
Favrer 2013. Cumpara en rumantsch, tudestg, franzos, talian ed englais.

Concepziun:

Bernhard Morgenthaler †, Armin Grossenbacher

Redacziun:

Heinz Wyder, Etienne Burnier

Grafica, layout:

Daniel von Burg, Etienne Burnier

Chartas:

Sabine Kuster

Translaziun:

Dal text original: Lia Rumantscha, Cuira
Actualisaziun: Chanzlia federal, Berna

Pagina dal titel:

Netthoevel & Gaberthüel, Biel;
Fotografia: © Warren Goldswain – Fotolia.com

Concept grafic:

Roland Hirter, Berna

Numer d'empustaziun:

024-1300

ISBN:

978-3-303-00490-6

Cuntegn

Pled Sin Via	3
Populaziun	4
Spazi ed ambient	9
Lavur e salari	11
Economia publica	14
Pretschs	16
Industria e servetschs	17
Agricoltura e selvicultura	20
Energia	21
Construir ed abitar	22
Turissem	23
Mobilitad e traffic	24
La Svizra e l'Europa	26
Bancas, assicuranzas	28
Segirtad sociala	29
Sanadad	32
Scolaziun e scienza	34
Cultura, medias e societad d'infurmaziun	37
Politica	39
Finanzas publicas	41
Criminalitad e dretg penal	43
Situaziun economica e sociala da la populaziun	45
Svilup durabel	49
Disparitads regiunalas	50
La Svizra e ses chantuns	51

La nova dumbraziun dal pievel furnescha dapi il 2010 datas statisticas en in ritmus annual. Grazia a las numerusas publicaziuns è l'onn 2012 stà ritg da resultats statistics. En il rom da l'enquista da structura 2010 èn per exempel vegnidas publitgadas per l'emprima giada dapi la dumbraziun dal pievel 2000 novas datas davart la situaziun linguistica e religiusa en Svizra. La Survista statistica da la Svizra 2013 preschenta per l'emprima giada dapi l'onn 2000 datas actualisadas davart quests temas.

L'october passà èn vegnids publitgads ils resultats da l'enquista tematica 2011 davart la furmaziun da basa ed il perfecziunament. Quest onn vegn l'enquista tematica davart la sanadad a furnir ses emprims resultats.

La dumbraziun dal pievel rimna mintg'onn datas en quatter differentas modas: cun in'enquista basada sin ils registers dals chantuns e da las vischnancas; cun in'enquista da structura basada sin emprovas da controlla; cun in'enquista tematica annuala che vegn era realisada a basa d'emprovas da controlla; e cun in'uschenunada enquista Omnibus che permetta da survegnir infurmaziuns davart temas multifars, surtut respostas a dumondas politicas e scientificas actualas entaifer in temp fitg curt. L'enquista Omnibus 2011 per exempel davart la percepziun da la qualidad da l'ambient e davart il cumportament en connex cun l'ambient ha furnì l'entschatta dal 2012 ils emprims resultats.

Mo grazia a la participaziun da la populaziun svizra èsi insumma pussaivel da realisar mintg'onn questas differentas enquistas e retschertgas. Per questa prontadad da participar vuless jau engraziar cordialmain.

Jau As giavisch ina buna lectura cun la nova ediziun da la Survista statistica da la Svizra e scuvertas interessantas sin il portal d'internet da la Statistica svizra.

Dr. Jürg Marti

Directur
Uffizi federal da statistica (UST)
Neuchâtel, il schaner 2013

Ulteriuras infurmaziuns:

- Communicaziuns da pressa sco newsletter: il text original da la communicaziun da pressa da l'UST pudais Vus abunar sco newsletter directamain sin Vossa adressa dad e-mail – spert e gratuit. Annunzias a: www.news-stat.admin.ch
- Nov en il portal: las publicaziuns las pli actualas da l'UST enumeradas tenor tematicas. www.statistik.ch → Aktuell → Neues im Portal
- A dumondas specificas respunda il Center d'infurmaziun per statistica, telefon 032 713 60 11 ubain e-mail info@bfs.admin.ch

Populaziun permanenta en ils chantuns l'onn 2011

La fin da l'onn	Total en 1000	Esters en %	Citadins en %	Speszezza per km ²	Creschientscha 2010–2011 en %
Svizra	7 954,7	22,8	73,7	198,9	1,1
Turitg (ZH)	1 392,4	24,6	95,1	838,3	1,4
Berna (BE)	985,0	13,7	62,7	168,6	0,5
Lucerna (LU)	382,0	16,8	50,8	267,3	1,2
Uri (UR)	35,4	9,8	0,0	33,5	-0,1
Sviz (SZ)	147,9	18,9	80,2	173,7	0,8
Sursilvania (OW)	35,9	13,7	0,0	74,7	0,8
Sutsilvania (NW)	41,3	11,8	87,6	171,1	0,7
Glaruna (GL)	39,2	21,4	0,0	57,6	1,6
Zug (ZG)	115,1	24,6	96,2	555,8	1,8
Friburg (FR)	284,7	19,1	55,8	178,6	2,2
Soloturn (SO)	257,0	19,7	77,6	325,1	0,7
Basilea-Citad (BS)	186,3	33,1	100,0	5 033,9	0,7
Basilea-Champagna (BL)	275,4	19,6	91,8	532,0	0,3
Schaffusa (SH)	77,1	23,6	75,9	258,7	1,0
Appenzell Dadora (AR)	53,3	14,5	53,0	219,5	0,6
Appenzell Dadens (AI)	15,7	10,1	0,0	91,3	0,4
Son Gagl (SG)	483,2	22,1	66,9	247,7	0,9
Grischun (GR)	193,4	17,0	50,0	27,2	0,4
Argovia (AG)	618,3	22,3	65,9	443,2	1,1
Turgovia (TG)	252,0	22,1	50,0	292,0	1,4
Tessin (TI)	336,9	26,2	87,9	122,9	1,0
Vad (VD)	725,9	31,6	74,7	257,2	1,8
Vallais (VS)	317,0	21,2	56,8	60,8	1,4
Neuchâtel (NE)	173,2	23,4	74,6	241,6	0,6
Genevra (GE)	460,5	39,4	99,2	1 873,5	0,6
Giura (JU)	70,5	12,7	30,6	84,1	0,7

Populaziun permanenta en las citads grondas l'onn 2011

	Citad		Agglomeraziun	
	en 1000	Creschientscha 2010–2011 en %	en 1000	Creschientscha 2010–2011 en %
Total	1 087,9	1,0	3 075,4	1,1
Turitg	377,0	1,1	1 204,0	1,3
Genevra	188,2	0,4	530,7	0,8
Basilea	164,5	0,8	500,6	0,6
Berna	125,7	1,0	355,6	0,7
Losanna	129,4	1,2	342,2	1,7
Winterthur	103,1	1,7	142,4	1,8

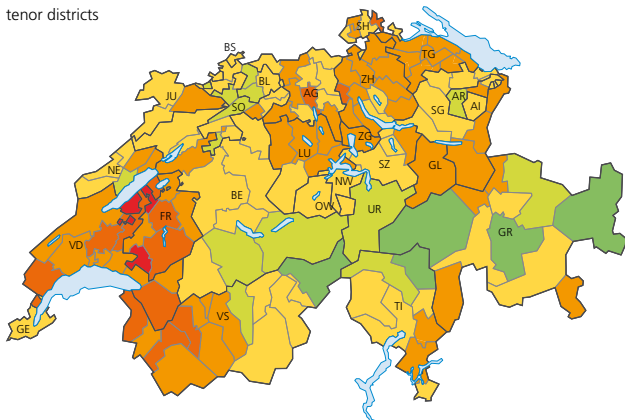
La populaziun è per gronda part urbana

74% da la populaziun abitescha oz (2011) en territoris urbans; il 1930 eran quai sulettamain 36%. Var la mesadad da la populaziun citadina abitescha en las aglomeraziuns da las tschintg citads grondas da Turitg, Basilea, Genevra, Berna e Losanna.

En las regiuns urbanas è la populaziun creschida dapi l'onn 2000 pli marcantamain che en ils territoris rurals (2011: +1,1% visavi +0,9%).

Creschientscha da la populaziun 2010–2011

tenor districts

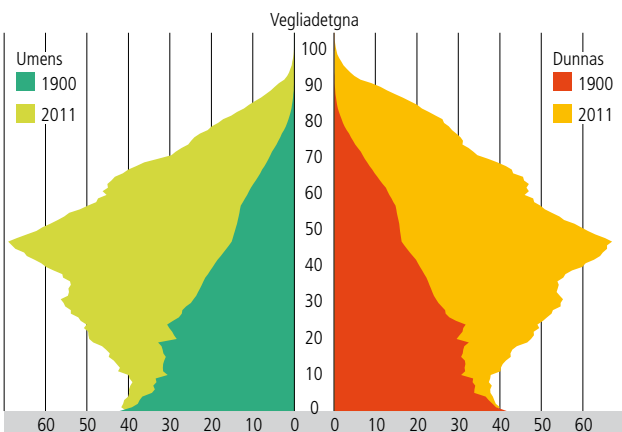
Midadas da la populaziun permanenta, en %

CH: +1,1 %

Structura da vegliadetgna da la populaziun

Dumber da personas en 1000

Ina societad pli e pli veglia

En il decurs dal 20avel tschientaner è la quota da las personas attempadas creschida, entant che la quota dals juvenils (sut 20 onns) e da las personas en la vegliadetgna da gudogn (20 fin 64 onns) è sa sbassada. La furma da la piramida da vegliadetgna è sa midada d'ina «piramida» en in «pign» (2011); là domineschan surtut las annadas 1959 fin 1971 cun bleras naschientschas. La generaziun dals juvenils è plitost flailva, entant ch'il dumber d'umans attempads crescha cuntinuadamain. L'inveteraziun vegn a cuntinuar. Igl è da quintar che la quota da las personas che han 65 onns e dapli crescha fin l'onn 2060 da 17% (2011) sin var 28%. L'augment da la populaziun en Svizra è d'attribuir ils ultims onns surtut al surpli d'immigraziuns e mo per ina pitschna part al surpli da naschientschas.

Naschientschas vivas il 2011

Total	80 808
Mats per 100 mattas	106,2
Quota da naschientschas vivas ordaifer la letg en %	19,3
Dumber dals uffants per dunna ¹	1,5

1 Dumber dals uffants che ina dunna parturescha en il decurs da sia vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas tenor vegliadetgna en l'onn observà

Mortoris il 2011

Total	62 091
Vegliadetgna	
0–19 onns	515
20–39 onns	922
40–64 onns	7 802
65–79 onns	15 900
≥80 onns	36 952

Migraziuns internaziunalas il 2011

Persunas immigradas	148 799
da quellas esters	124 695
Persunas emigradas	96 494
da quellas esters	66 738
Saldo da migraziun	52 305
Svizzers	-5 652
Esters	57 957

Migraziuns internas² il 2011

Total arrivads e partids	477 853
---------------------------------	----------------

2 Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns entaifer ina vischnanca

Maridaglias il 2011

Total	42 083
Svizzer/Svizra	21 516
Svizzer/Estra	8 104
Ester/Svizra	6 836
Ester/Estra	5 627
Vegliadetgna media tar la maridaglia	
Umens nubils	31,8
Dunnas nubilas	29,5

Divorzis il 2011

Total	17 566
Cun uffants minorens (%)	44,9
Durada da la lètq	
0–4 onns	2 073
5–9 onns	4 795
10–14 onns	3 162
15 onns e dapli	7 536
Cifra da divorzis en total ³	43,2

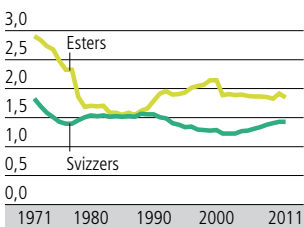
3 Quota da las lètqs che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzi en l'onn observà

Naschientschas da plirs uffants⁴ il 2011

Total	1 412
Naschientschas da schumellins	1 380

4 Total da naschientschas; vivas e parts morts

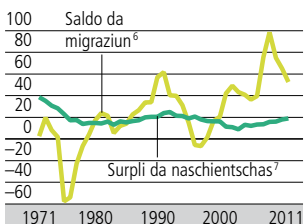
Dumber da naschientschas total⁵

5 Uffants per dunna; vesair annotaziun 1

Saldo da migraziun e surpli da naschientschas

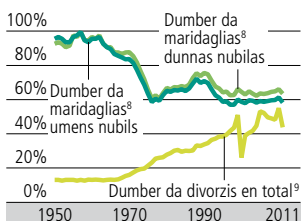
en 1000

6 Fin 2010 inclus midada da status

7 Naschientschas vivas minus mortoris

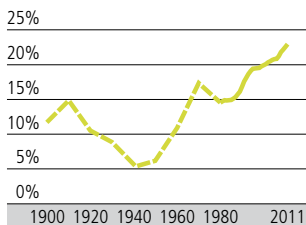
Maridaglias e divorzis

8 Quota (%) da las dunnas resp. dals umens nubils sut 50 onns, che vegnan a maridar baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar en l'onn observà

9 Vesair annotaziun 3. A partir da 2011, ils divorzis tranter dus persunas esters èn betg tut registradas

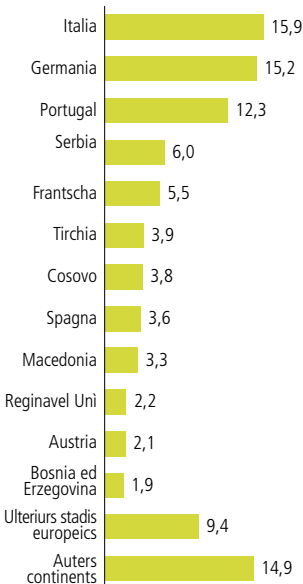
Quota da la populaziun permanenta estra

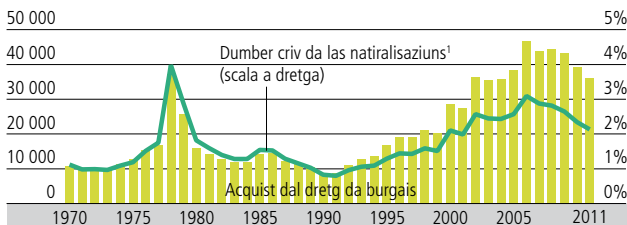
Popolaziun estra tenor permis-siun da dimora il 2011 en 1000

Total¹	1 896,7
Dimorant (attest B)	610,1
Domicilià (attest C)	1 129,5
Dimorant temporar (≥ 12 mais) (attest L)	18,9
Funcziunaris internaziunals e diplomats	28,3
Dimorant temporar (<12 mais) (attest L)	61,6
Requirent d'asil (attest N)	17,4
Personas admessas provisoricamain (attest F)	22,8

Popolaziun permanenta estra tenor nazionalitad il 2011 en %

Acquist dal dretg da burgais svizzer

1 Dumber dals acquisti dal dretg da burgais en % da la populaziun estra

La populaziun estra: quasi la mesadad da las personas estras è naschida en Svizra u abitescha qua dapi passa 15 onns

23% da la populaziun permanenta en Svizra èn estras ed esters. Quasi la mesadad da las abitaschas e dals abitants senza passaport svizzer (48%) viva dapi 15 onns u passa qua u è gia naschida en Svizra. L'onn 2011 èn 36 000 personas (2,1% da la populaziun estra) daventadas burgaisas svizas. La populaziun estra è giuvna: da 100 personas en la vegliadetgna da gudogn (20 fin 64 onns) han mo 11 personas 65 onns e dapli (Svizzers: 34). 27% dals uffants naschids il 2011 en Svizra han ina nazionalitad estra. Il 2011 è il dumber da las immigraziuns è sa diminuida per 8,0% visavi l'onn precedent. 71% dals immigrads derivan da pajais commembers da l'UE resp. da l'EFTA.

Las furmas da la convivencia sa midan

Adina pli paucas personas vivan en ina famiglia cun uffants: il 1970 eran quai 65%, oz èn quai anc 47%. Adina dapli personas vivan sulettas (7% resp. 17% en 2011) u en partenanzas senza uffants (18% resp. 27%).

La decisiun da maridar e da fundar ina famiglia vegn prendida adina pli tard: las dunnas han oz (2011) en media 30 onns, cura ch'ellas maridan l'emprima giada; quai èn tschintg onns dapli ch'il 1970. Tar ils umens è la vegliadetgna da maridar sa spustada da 24 sin 30 onns; la vegliadetgna da las mammas che partureschan l'emprim uffant è s'augmentada en media da 26 sin 32 onns.

Il model da famiglia burgais-tradiziunal «il bab lavura e la mamma è chasarina» è ozendi l'exceptziun: dus terzs da las mammas che vivan cun lur partenari e da las qualas il pli pitschen uffant ha main che 7 onns (69%) lavuran, il pli savens però a temp parzial. En las bleras famiglias vala anc adina: la lavur da gudogn prestan surtut ils babs (per regla a temp cumplain), il tegnairechasa e la lavur da famiglia è oravant tut l'incumbensa da las mammas (cf. p. 48).

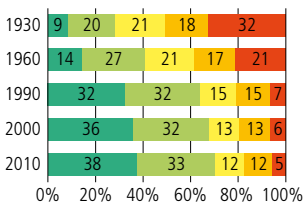
Adina dapli uffants vivan mo pli cun in genitur. Questa quota è particularmain auta tar ils giuvenils tranter 15 e 19 onns (2011: 18%; 1980: 11%).

Linguas principalas il 2010 ¹	en %
Tudestg	65.6
Franzos	22.8
Talian	8.4
Serb e croat	2.6
Albanais	2.5
Portugais	3.1
Spagnol	2.1
Englais	4.5
Linguas tircas	1.1
Rumantsch	0.6
Ulteriuras linguas	4.6

¹ Populaziun residenta permanent a partir da 15 onns in ina chasada privata. Pussaivel da numnar pliras linguas

Grondezza da las chasadas

Mo chasadas privatas

Dumber da personas

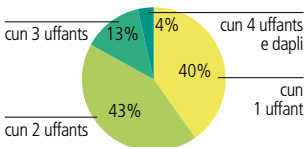

Chasadas privatas il 2010 en 1000

Total	3 436,0
Chasadas d'ina persona	1 289,7
Chasadas da famiglias	2 105,3
Pèrs senza uffants	989,2
Pèrs cun uffants	897,8
Geniturs sulets cun uffants	184,2
Persona suletta cun in genitur sulet	34,2
Chasadas senza relaziuns famigliaras	40,9

Chasadas da famiglias cun uffants il 2000

Mo uffants nubils sut 18 onns

Appartegnientscha religiosa il 2010²

	en %
Protestant	28,0
Catolic-roman	38,6
Autras cuminanze cristianas	5,5
Cuminanzas religiusas giudaicas	0,2
Cuminanzas islamicas	4,5
Autras baselgias e cuminanze religiusas	1,1
Nagina appartegnientscha	20,1
Senza indicaziun	2,0

² Populaziun residenta permanent a partir da 15 onns in ina chasada privata

Il clima en Svizra il 2011

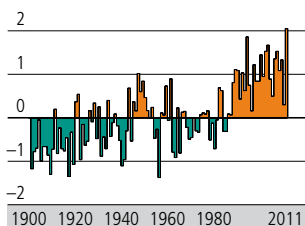
Staziun	Temperatura media		Precipitaziuns annualas		Summa d'uras suleglivas	
	°C	Diff. ¹ °C	mm	Index ²	h.	Index ²
Lugano (273 m s.m.)	13,5	1,9	1 179	76	2 336	115
Basilea-Binningen (316)	11,6	2,0	688	88	1 983	124
Genevra-Cointrin (420)	11,4	1,8	619	65	2 150	127
Neuchâtel (485)	11,3	2,0	710	76	2 077	134
Sion (482)	11,3	2,1	485	81	2 427	122
Turigt / Fluntern (556)	10,5	2,0	914	84	1 945	131
Berna-Zollikofen (553)	10,1	2,2	789	77	2 181	133
Son Gagl (776)	9,4	2,0	1 242	99	1 891	142
Tavau (1594)	4,7	1,9	1 070	107	1 997	119

1 Differenza da la media da plirs onns en °C (1961–1990)

2 100 = media da la seria da mesiraziuns da plirs onns (1961–1990)

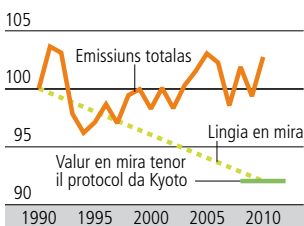
Divergenza da la temperatura

Divergenza da la media da blers onns 1961–1990, en °C

Emissiuns da gas cun effect da serra

Index 1990=100

La midada dal clima

Dapi la mesadad dal 20avel tschientaner pon ins constatar in augment da las temperaturas che na po betg vegnir argumentà sulettamain cun ils facturs d'influenza natirals. En quest connex ha l'effect da serra ina rolla centrala. L'uman rinforza quest fenomen en sasez natiral cunzunt cun brischar energias fossilas e cun las emissiuns da gas cun effect da serra, il diossid carbonic (CO₂). Questas emissiuns resultan principalmain dal traffic (surtut dal traffic sin via), da las chasadas (stgaudaments ed aua chauda), da l'industria e da l'agricultura.

Utilisaziun dal terren

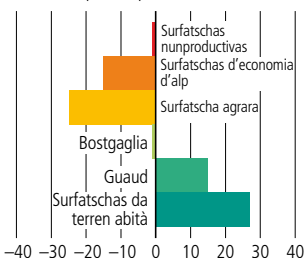
Perioda da relevaziun 1992–1997

	km ²	%
Surfatscha totala	41 285	100
Gnaud, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3

Midada annuala da l'utilisaziun dal terren

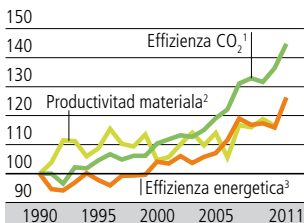
Svilup en la perioda 1979/85–1992/97

Kilometers quadrat per onn

Effizienz ecologica

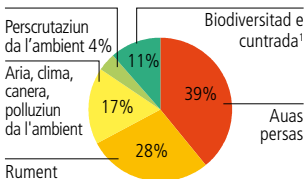
Index 1990=100

- 1 PNB / emissiuns da CO₂
- 2 PNB / expensas globalas per material
- 3 PNB / consum final d'energia

Expensas publicas per la proteziun da l'ambient il 2010

Total: 4,2 mia. fr.

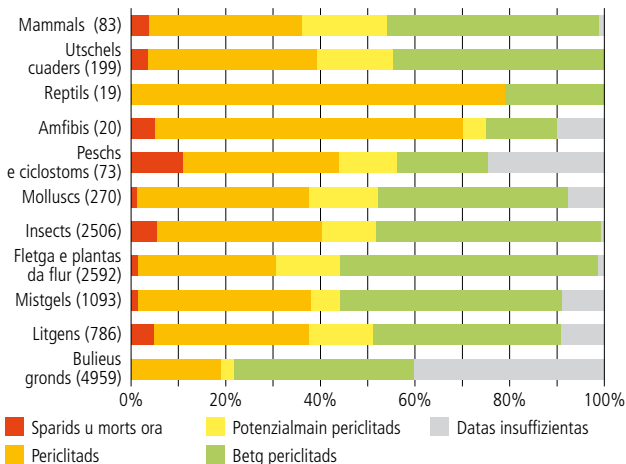
1 Incl. pajaments directs a l'agricultura per prestaziuns ecologicas

Effizienz ecologica

L'effizienz ecologica vegn augmentada, sch'ins cuntanscha ina prestaziun economica pli auta en relaziun cun ils donns per l'ambient, per exempel cun las emissiuns da CO₂, cun l'energia necessaria u cun ils custs da material. In'effizienz ecologica creschenta entaifer ils cunfins naziunals po avair differentas raschuns: d'ina vart il diever da tecnologias e products pli favuraivlas a l'ambient, da l'autra vart midadas structuralas, p.ex. l'impurtanza creschenta dal sector da servetschs ubain il transfer a l'exteriur d'activitads che contamineschan l'ambient.

Biodiversidad – speziar autoctonas periclitads

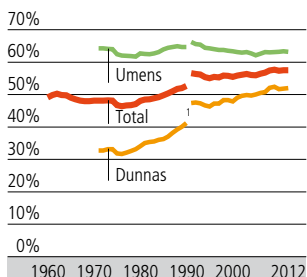
Stadi: 1994–2012 tut tenor spezia

Biodiversidad

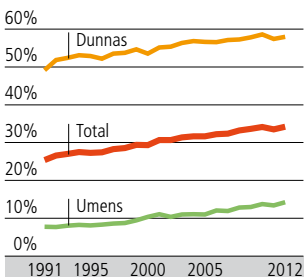
Grazia a la diversidad da sias cuntradas, datti en Svizra ina gronda varietad d'ecosistems nativals per plantas ed animals. Quai è pia cundiziuns favuraivlas per ina gronda biodiversidad. Las activitads da l'umaun mettan dentant sut pressiun la diversidad biologica. Cun transfurmar la cuntrada crescha l'uman senza dubi er abitadis per speziar novas. Ma ina cuntrada pli e pli unifurma e surduvrada ha per consequenza che las populaziuns daventan adina pli pitschnas e che tschertas speziar van a perder.

Persunas cun activad da gudogn
en % da la populaziun permanenta

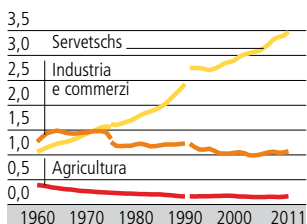

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1991

Persunas che lavuran a temp parzial
en % da las pers. cun activad da gudogn

Persunas cun activad da gudogn¹
tenor secturs economic en miu.

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1975 resp. dal 1991

Persunas cun activad da gudogn
tenor status d'activad¹

Populaziun permanenta, en 1000

2. quartal

	2011	2012
Total	4 369	4 395
Independents	589	596
Commembers da la famiglia	88	93
Lavurants	3 457	3 482
Emprendists	234	224

1 Definiziun sociologica

Persunas cun activad da gudogn tenor
status da dimora e schlattaina

en 1000

2. quartal	1991	1995	2000	2010	2011	2012
Total	4 135	3 993	4 107	4 594	4 719	4 759
Svizzers/Svizras	3 084	3 001	3 138	3 339	3 402	3 402
Esters/estras	1 051	992	969	1 255	1 317	1 358
DomiciliadAs	551	564	588	626	636	647
DimorantAs	177	202	181	341	368	381
StagiunariAs ¹	85	43	25	–	–	–
CunfinariAs	183	148	140	228	245	259
DimorantAs temporarAs	21	19	20	43	46	45
Ulteriurs esters	34	17	15	17	22	25
Umens	2 425	2 306	2 319	2 530	2 596	2 622
Dunnas	1 710	1 687	1 788	2 064	2 123	2 138

1 Dapi il 1-06-2002 na vegnan emessas naginas permissiuns stagiunalas pli

Bler dapli dunnas cun activad da gudogn

Tranter il 2007 ed il 2012 è il dumber da las dunnas cun activad da gudogn (+8,8% sin 2,138 miu.) creschi pli fitg ch'il dumber dals umens cun activad da gudogn (+6,8% sin 2,622 miu.). Las dunnas cumbineschan pli e pli la vita professiunala cun la vita da famiglia e lavuran per gronda part a temp parzial (l'onn 2012: 58,0%; l'onn 2007: 57,1%). Dals umens lavuran percenter sulettamain 14,3% a temp parzial, ma era tar els è l'activad da gudogn a temp parzial creschida dapi il 2007 (+2,3%). La participaziun a l'activad da gudogn pli auta da las dunnas sa basa per part era sin la terziarisaziun da l'economia, cunquai che 86,4% (2011) da las dunnas cun activad da gudogn lavuran en il sector terziar (umens: 63,8%).

Forzas da lavur estras

In impurtant factur dal martgà da lavur svizzer èn las forzas da lavur da l'exteriur. La gronda creschientscha economica en la segunda mesadad dal 20avel tschientaner na fiss betg stada pussaivla senza il grond dumber da lavurers esters. Lur quota surpassa dapi ils onns 1960 cuntinuadamain 20% e munta oz a 28,5% (2012). Surtut en il sector industrial lavuran numerusas personas da l'exteriur (2012: 37,7%; sector da servetschs: 26,6%).

Dus terzs da las personas estras cun activitad da gudogn (2012: 68,9%) èn burgaisas u burgais d'in pajais da l'UE u da l'AECL. Var la mesadad è oriunda da la Germania (26,6%) e da l'Italia (22,3%). Da las personas estras cun activitad da gudogn immigradas ils davos diesch onns en Svizra han passa quatter tschintgavels (81,9%) frequentà ina scolaziun dal stgalim secundar II u dal stgalim terziar. La quota correspondent da las personas immigradas pli baud muntava a 58,2%.

Dischoccupaziun¹

	1991	2000	2010	2011	2012
Dischoccupads	39 222	71 987	151 986	122 892	125 594
Quota dischoc. da lunga durada ² en %	4,4	20,1	21,4	20,1	15,3
Quota da dischoccupaziun en % ³	1,1	1,8	3,5	2,8	2,9
Umens	1,0	1,7	3,6	2,8	2,9
Dunnas	1,2	2,0	3,4	2,9	2,9
Svizzers	0,8	1,3	2,6	2,1	2,1
Esters	2,1	3,7	6,4	5,2	5,5
15–24 onns	1,1	1,8	4,3	3,2	3,2

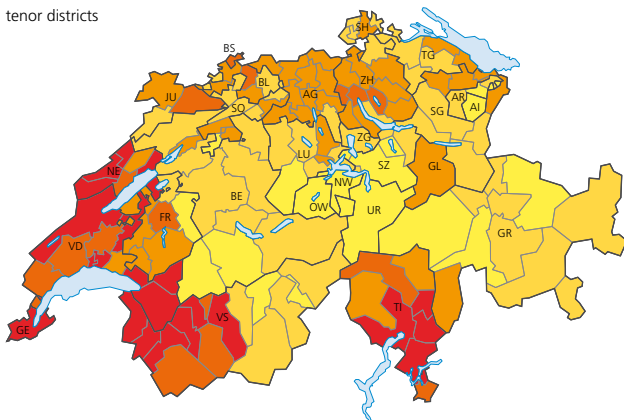
1 Dischoccupaziun tenor SECO

2 Durada da la dischoccupaziun > 12 mais

3 Coefficient da variaziun A=0,0–1,0%

Quota da dischoccupaziun il 2012

tenor districts

Quota da las personas dischoccupadas (tenor SECO) da tut las personas cun activitad da gudogn, en %

< 1,5
 1,5–2,4
 2,5–3,4
 3,5–4,4
 ≥ 4,5
 CH: 2,9

Nivel da las pajas il 2010

Paja mensila brutta¹, valur mediana

	Nivel da pretensiun ²				
	Total	a	b	c	d
Svizra³	5 979	11 311	7 134	5 724	4 540
Regiun dal Lai da Genevra (VD, VS, GE)	6 083	11 917	7 429	6 067	4 727
Svizra Bassa (BE, FR, SO, NE, JU)	5 890	10 475	6 870	5 680	4 644
Nordvest da la Svizra (BS, BL, AG)	6 220	11 963	7 268	5 850	4 591
Turitg (ZH)	6 349	12 819	7 749	5 805	4 481
Svizra Oriental (GL, SH, AR, AI, SG, GR, TG)	5 568	9 523	6 500	5 389	4 418
Svizra Centrala (LU, UR, SZ, OW, NW, ZG)	5 932	10 667	6 824	5 612	4 548
Tessin (TI)	5 076	8 690	5 907	5 274	3 948

Paja brutta mensila¹, secturs privat e public il 2010

Mediana, en francs

	Nivel da pretensiun ²			
	Total	a + b	c	d
Sectur public communal ⁴	7 202	8 263	6 865	5 424
Sectur public chantunal	7 777	9 382	6 972	5 476
Confederaziun	7 249	9 667	6 582	5 897
Sectur privat, en total	5 928	7 629	5 674	4 525
Sectur privat (interpresas cun main che 5 persunas occupadas)	5 082	5 746	4 831	3 987
Sectur privat (interpresas cun 1000 persunas occupadas e pli)	6 546	9 960	6 154	4 529

1 Paja mensila standardisada: l'equivalent a temp cumplain sa basa sin 4 1/3 emnas a 40 uras da lavur

2 Nivel da pretensiun

a = Lavurs fitg pretensiusas e fitg grevas

b = Lavurs independents e qualifitgadas

c = Enconuschentschas professiunalas e spezialisadas necessarias

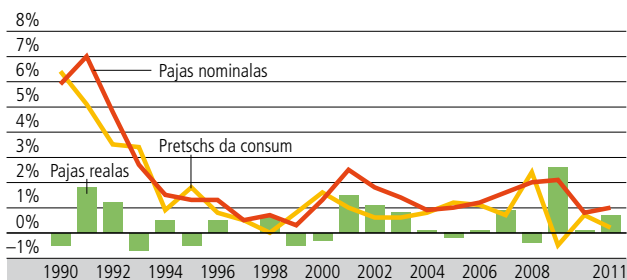
d = Activitads simplas e repetitivas

3 Sectur privat e sectur public (Confederaziun) ensemen

4 Cifras dal 2008

Svilup da las pajas nominalas, dals pretschs da consum e da las pajas realas

Midadas visavi l'onni precedent, en %

Svilup da las pajas realas

Index 1939 = 100

	1980	1990	2000	2009	2010	2011
Total	254	272	279	298	298	301
Umens	241	257	264	280	280	282
Dunnas	279	302	311	335	336	338

Ina sminuziun ligera dal creschament economic l'onn 2011

Suenter in onn 2010 fitg dinamic hai dà ina sminuziun ligera da l'activitad economica en Svizra. Quella vegn mesurada a basa dal product interior brut (PIB) ed è sa fixada a 1,9% en congual cun 3,0% l'onn 2010. Tschertas branschas d'export, surtut l'industria, han profità d'in context economic internaziunal anc favuraivel per cuntanscher augments marcads da lur valor agiuntada. L'industria da maschinas e da products da consum è er vegnida sustegnida d'in grond augment da las investiziuns en Svizra. Dentant resta vinavant difficultus il svilup da las intrapraisas finanziarias (bancas ed assicuranzas) che registreschan in creschament fitg levamain positiv en congual cun l'onn precedent. Tut las cumponentas da la dumonda attesteschon in creschament. Grazia a las perspectivas encuraschantas per l'industria svizra cuntinueschan surtut las investiziuns en products da consum lur svilup positiv da l'onn 2010, suenter la contracziun dal 2009. Ultra da quai sustegna il nivel bass da tschains ipotecars vinavant las investiziuns en la construcziun. Il commerzi exterior cuntinuescha da crescher, ma en in ritmus levamain main accentuà che l'onn 2010. L'export da products ha profità dal ferm dinamissem da l'industria d'uras ed er dals resultats robusts da l'industria chemica e farmaceutica, malgrà la gronda pressiun sin ils pretschs.

Las entradas naziunalas bruttas (ENB) che mesiran la summa da las entradas fatgas dals abitants sa diminueschan l'onn 2011 per 1,1%. Ils onns avant avevi dà augments marcants, +7,3% l'onn 2010 e +7,0% l'onn 2009. La sbassada dal 2011, en congual cun il creschament dal product interior brut (+2,2% tenor ils pretschs actuals), è ina consequenza da la gronda diminuziun da las entradas da facultad che derivan da l'exterior (-16,5%) e surtut er da la gronda diminuziun dals resultats da las filialas a l'exterior, duida oravant tut als effects da stgomi.

Il product interior brut (PIB) e sias cumponentas

Midada cumpareglià cun l'onn precedent en %, a pretschs da l'onn precedent

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P	2011 ^P
PNB	0,0	2,4	2,7	3,8	3,8	2,2	-1,9	3,0	1,9
Expensas da consum	1,3	1,4	1,4	1,3	2,0	0,6	2,0	1,4	1,4
Investiziuns bruttas	-1,0	3,0	3,5	3,7	0,4	0,2	-6,2	5,4	3,7
Exports	-0,9	7,9	7,7	10,1	9,9	2,9	-7,7	7,8	3,8
Imports	0,7	7,2	6,6	6,8	6,2	-0,3	-5,2	7,4	4,2

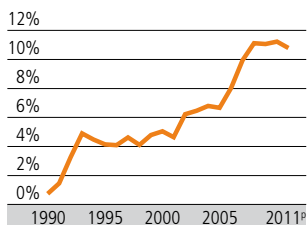
PNB en milliardas francs a pretschs currents	451	465	479	508	541	568	554	574	587
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

L'exterior daventa adina pli impurtant per l'economia svizra

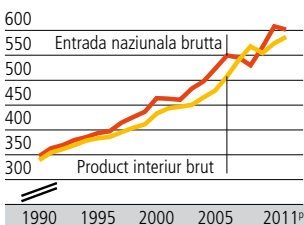
Il commerzi cun l'exterior gioga dapi il 1997 ina rolla impurtanta. Periodas cun ina ferma expansiun economica coincidon cun in commerzi cun l'exterior prosperant. Ils exports han contribuì ils onns economicamain fermes (dal 1997 fin il 2000 e dal 2004 fin il 2007) la pli gronda part a la creschientscha dal PIB. Grazia als exports dinamics è s'augmentada la quota da la contribuziun exteriora (il saldo tranter l'export e l'import) al PIB. Quai mussa ch'ils ulteriurs pajais vegnan adina pli impurtants per l'economia svizra. La Svizra ha subì il 2009 cun tutta forza la conjuntura bassa da l'economia mundiala. Quai è sa manifestà en la contribuziun negativa dal commerzi a l'exterior ed ha influenzà a moda fermamain negativa il PIB.

L'onn 2010 contribuescha il commerzi exterior puspè positivamain a l'augment dal product naziunal brut (+1,0 pertschient), l'onn 2011 sa diminuescha er questa contribuziun (+0,3%). L'impurtanza adina pli gronda dals ulteriurs pajais sa mussa er en ils retgavs realisads a l'exterior. Quels giogan ina rolla pli e pli decisiva per l'entrada naziunala brutta (ENB) ch'è per ordinari pli auta ch'il PIB. Ils onns 2007 e 2008 mussan cleramain in auter trend cun ina ENB ch'è excepziunalmain main dinamica – quai pervi da las sperditas da las agenturas da bancas svizras a l'exterior l'onn 2008 e dals effects da stgomi l'onn 2011.

Muntada da la quota exteriora al PIB tenor ils pretschs actuals

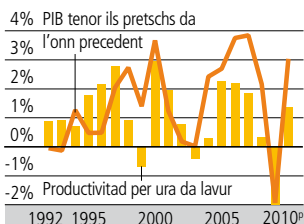

PIB ed ENB tenor ils pretschs actuals en milliardas francs

Cura che l'activitad economica mesirada a maun dal PIB è enconuschenta, po era vegnir examinada l'effizienz dals facturs da produziun (lavor e chapital). L'effizienz da la lavor vegn mesirada a maun da la productivitat per ura, q.v.d. sin fundament da la valor agiuntada che vegn creada en in'ura da lavor.

Rata da creschientscha annuala

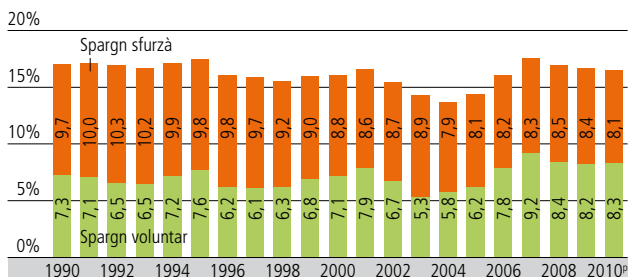

La grafica illustrescha il svilup da la productivitat per ura da lavor ed il svilup dal PIB.

En general pon ins constatar tendenzas sumegliantas tranter ils dus svilups. En ina fasa d'expansiun (creschientscha dal PIB) s'augmenta per il solit la productivitat per ura da lavor, en ina fasa d'ina retardaziun conjuncturala (PIB stagnant u regressiv) sa sminuescha era la productivitat.

Quota da spargn da las chasadas privatas ed ISSLSC¹

Quota da las entradas bruttas disponibilas

¹ Instituziuns senza scopo lucrativ en il servetsch da las chasadas

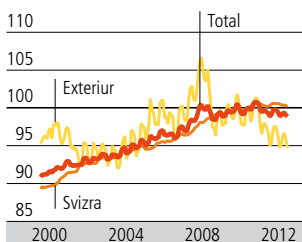
Svilup dals pretschs da consum

Midada da las medias annualas en %

	2008	2009	2010	2011	2012
Total	2,4	-0,5	0,7	0,2	-0,7
Victualias e bavrondas senza alcohol	3,1	-0,2	-1,1	-3,3	-1,0
Bavrondas cun alcohol e tubac	2,6	2,7	1,2	1,7	1,1
Vestgadira e chalzers	4,0	2,4	1,1	1,4	-6,0
Abitar ed energia	4,9	-1,1	2,4	2,4	0,8
Rauba da chasa e tegnairchasa	0,8	0,8	-0,4	-1,3	-1,9
Tgira da la sanadad	-0,2	0,3	-0,2	-0,2	-0,3
Traffic	3,5	-3,3	2,4	1,1	-2,2
Transmissiun d'infurmaziuns	-2,9	-4,9	-1,4	0,1	-0,6
Temp liber e cultura	0,6	-0,6	-2,1	-3,3	-2,8
Educaziun ed instrucziun	1,5	1,6	1,2	1,4	1,7
Restaurants ed hotels	2,3	1,7	0,8	1,5	0,7
Ulteriura rauba e servetschs	0,8	0,5	1,3	0,2	0,1

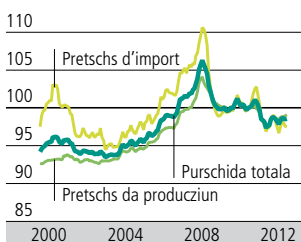
Pretschs da consum tenor la derivanza dals bails

115 Index, december 2010 = 100

Index dals pretschs da produziun e d'import

115 Index, december 2010 = 100

Indeks dals nivels da pretsch en cumparegliaziun internaziunala il 2011

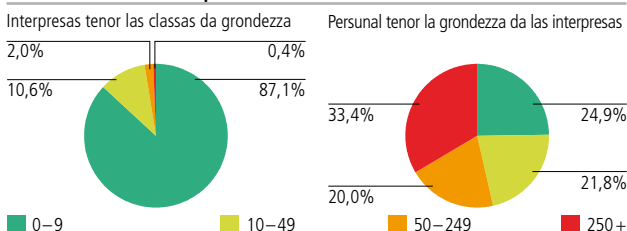
UE-27 = 100

	Svizra	Germania	Frantscha	Italia
Product naziunal brut	153	105	113	104
Consum individual effectiv	165	103	111	105
Victualias e bavrondas senza alcohol	153	106	109	112
Bavrondas cun alcohol e tubac	122	90	107	101
Vestgadira e chalzers	140	104	103	101
Abitar, aua, electricitad, gas ed auters combustibels	215	111	121	106
Interiurs, equipament e tegnairchasa	128	97	110	106
Tgira da la sanadad	172	101	115	120
Traffic	120	105	104	95
Transmissiun d'infurmaziuns	121	82	119	105
Temp liber e cultura	143	105	106	107
Educaziun ed instrucziun	250	104	119	100
Restaurants ed hotels	157	102	103	107
Ulteriura rauba e servetschs	154	100	111	102
Consum collectiv effectiv	176	114	124	117
Investiziuns bruttas en indrizs ed implants	142	113	112	92
Maschinas ed apparats	127	99	100	101
Industria da construcziun	172	128	122	86
Software	100	106	97	111

La midada structurala cuntinuescha, las interpresas pitschnas e mesaunas restan dominantas

La quota dal sector terziar a l'occupaziun totala è creschida tranter il 2001 ed il 2008 da 68,5% sin 69,6% (mo interpresas da l'economia da martgà). En total èn vegnidas creadas var 280 000 novas plazzas – 51 000 en il sector secundar e 229 000 en il terziar (quai correspunda ad in augment da 5% resp. 10,4%). Il pli fitg èn creschids il sector da la «sanadad ed il champ social» (per 89 000 resp. 29,6%), sco er ils «servetschs da professiun libra, servetschs scientifics e tecnics» (per 39 000 resp. 17,2%); singulas branschas han stuì surmuntar crìsas d'occupaziun: il pli ferm èn stadas pertutgadas l'«industria da palpìri e da stampa» (–9500 resp. –18,7%) sco era l'«industria da textìlias e da vestgadira e l'industria ch'elavura tgirom» (–4800 resp. –20,8%). Vinavant dominantas èn las interpresas pitschnas e mesaunas (IPM), damai ils manaschis cun main che 250 emploiadas ed emploiads. 99,6% dals manaschis da l'economia da martgà èn IPM; ellas empoieschan dus terzs da las persunas cun activitad da gudogn (2008).

Grondezza da las interpresas' il 2008

1 Mo interpresas da l'economia da martgà. La grondezza da las interpresas sa drizza tenor il dumber da plazzas a temp cumplain (las plazzas a temp parzial èn resguardadas)

Interpresas basadas sin l'economia da martgà ed emploiads tenor branschas

NOGA 2008, en 1000	2008	
	Interpresas	Emploiads
Total	312,9	3 494,1
Sector 2	73,1	1 063,2
da quai:		
Industria da minieras ed explotaziun da crappa e da terras	0,2	4,4
Producziun da vivondas e da products da tubac	2,2	66,5
Fabricaziun da textìlias e da vestgids	1,6	18,3
Fabricaz. da rauba da lain, da palpìri e da products da stampa	9,1	80,5
Fabricaziun da products farmaceutics	0,2	35,2
Fabricaziun da products da metal	7,5	109,3
Fabricaziun d'uras e d'apparats d'elavuraziun da datas	2,2	115,6
Fabricaziun d'equipaments electric	0,8	42,1
Provediment d'energia	0,4	24,4
Construcziun auta e bassa	5,3	103,3
Sector 3	239,8	2 430,8
da quai:		
Commerzi a l'engrossa	19,8	202,5
Commerzi en detagl	34,7	369,3
Alloschament	4,8	76,8
Gastronomia	20,8	149,7
Servetschs informatics ed auters servetschs d'infurmaziun	11,2	70,5
Prestaziun da servetschs finanzia	1,6	131,3
Activitads d'architectura e d'inschigneria	18,1	93,7
Prestaziun d'ulteriurs servetschs da support	11,2	140,0
Activitads a favur da la sanadad publica	16,7	263,5

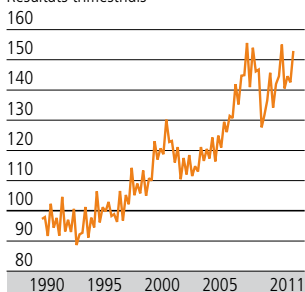
Interpresas novas il 2010

Secturs economics (NOGA 2008)	Interpresas novas	Plazzas creadas	Plazzas cumplinas creadas	Plazzas parziaslas creadas
Total	12 596	23 482	15 457	8 025
Sectur 2	2 039	4 332	3 378	954
Industria ed energia	622	1 379	1 021	358
Industria da construcziun	1 417	2 953	2 357	596
Sectur 3	10 557	19 150	12 079	7 071
Commerzi e reparaturas	2 396	4 397	2 796	1 601
Transport e deposit	340	641	480	161
Restauraziun, alloschament	267	886	467	419
Infurmaziun e comunicaziun	1 085	1 782	1 308	474
Activitads finanzialas ed assicuranzas	729	1 496	1 131	365
Fatgs immobigliars, servetschs economics	1 304	2 471	1 375	1 096
Activitads independentas, servetschs scientifics e technics	2 927	4 668	3 175	1 493
Instrucziun	246	424	178	246
Sanadad publica e fatgs socials	553	1 171	522	649
Art, divertiment e recreaziun	262	479	252	227
Ulteriurs servetschs	448	735	395	340

Producziun en il sectur secundar

Index: media annuala dal 1995 = 100

Resultats trimestrials

La producziun en il sectur secundar (senza l'industria da construcziun) è creschida tranter il 1990 ed il 2011 per 50%. Il svilup è fermamain dependent da la conjuntura: ils onns da recessiun 2002 e 2003 è la producziun sa sminuida; a partir dal 2004 è ella puspè creschida grazia al svilup conjunctural positiv. En consequenza da la crisa da finanzas globala è ella danovamain sa reducida a moda marcanta la fin dal 2008. La situaziun ha però cumenzà a sa megliarar il 2010. L'onn 2011 ha la producziun en Svizra cuntanschi puspè la valor d'index da l'onn 2007.

Svieutas dal commerzi en detagj

Midadas visavi l'onn precedent en %

		2007	2008	2009	2010	2011
Total	nominal	3,6	4,6	-0,2	1,9	-1,2
	real	4,2	3,5	0,4	3,2	1,2
da quai:						
Victualias, bavrondas e products da tubac	nominal	2,9	7,7	1,6	2,3	-0,5
	real	2,1	4,5	1,4	3,1	2,1
Vestgadira, chalzers	nominal	4,3	0,9	-1,6	2,0	-4,0
	real	4,0	-3,0	-4,1	0,9	-5,6
Carburant	nominal	4,4	9,8	-15,2	2,2	4,7
	real	1,9	2,3	-2,9	-5,7	-1,4
Total senza carburant	nominal	3,5	4,3	0,7	1,9	-1,6
	real	4,0	2,9	0,7	2,9	0,6

Custs da lavur

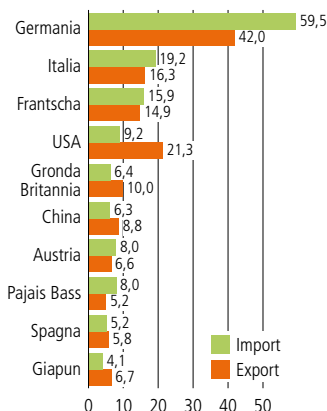
Il custs da lavur cumpiglian tut las expensas ch'ils patruns han fatg en connex cun l'occupaziun da las forzas da lavur, e furman per regla la pli gronda quota dals custs da produenziun. En Svizra (2010) sa cumponan els suandantamain: 83,7% per pajas e salaris, 15% per contribuziuns socialas dals patruns ed 1,3% per la furnaziun professiunala, la recru-taziun da persunal ed autras expensas (total secturs II e III).

Il custs da lavur èn in indicatur-clav da l'attractivitat da las singulas plazzas economicas e varieschan fermamain da pajais a pajais.

Ina analisa da las fatschentas cun diesch u dapli persunas employadas en l'economia industriala mussa che la Svizra è plazzada a la testa da la rangaziun davart il custs da lavur cun custs en media da 41,05 € (56,66 francs) per mintga ura da lavur l'onn 2010, anc avant il Danemarc (38,44 €), la Belgia (37,70 €), la Svezia (35,99 €) e la Frantscha (33,15 €).

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants partenaris l'onn 2011

en milliardas francs

La Svizra è in dals pajais, nua ch'il commerzi cun l'exteriur ha ina da las pli autas quotas al product naziunal brut. Il pli impurtants partenaris commercial da la Svizra èn il pajais industrial. 73% dals exports ed 86% dals imports (2011) èn vegnids fatgs cun quests pajais e quai surtut en l'UE (56,9% dals exports, 78% dals imports).

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants bains

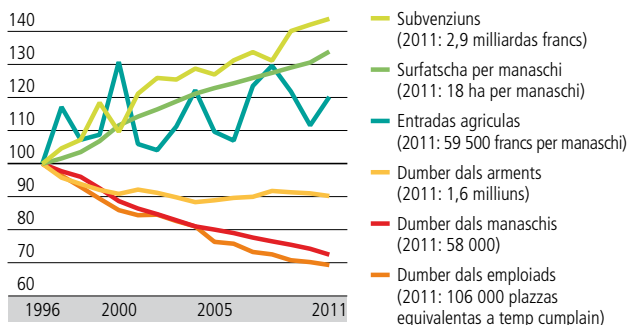
en milliuns francs

	Import			Export		
	1990	2010	2011	1990	2010	2011
Total	96 611	183 436	184 540	88 257	203 484	208 203
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	13 398	13 319	2 998	8 498	8 439
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	8 956	8 880	4 984	3 386	3 249
Chemicalias	10 625	37 787	37 435	18 422	75 909	74 647
Metals	9 025	14 379	14 715	7 537	12 739	13 034
Maschinas, electronica	19 794	31 438	30 680	25 527	36 435	36 889
Vehichels	10 230	16 581	16 838	1 485	4 013	4 672
Instruments, uras	5 786	18 620	18 088	13 330	36 971	41 254

Il terren agricul ed il guads occupan 37% resp. 31% dal territori svizzer. L'agricultura e la selvicoltura dattan damai ina ferma tempr a la cuntrada. Ultra da la produziun da victualias, da materials da construcziun u d'energia regenerabla èn questas duas branschas er impurtantas per il mantegniment d'ina economia decentralisada, da la diversità da la cuntrada e da la biodiversità. L'onn 2011 ha muntà la contribuziun cumulada da l'agricultura e da la selvicoltura ad 0,8% da la valur agiuntada brutta da l'economia svizra.

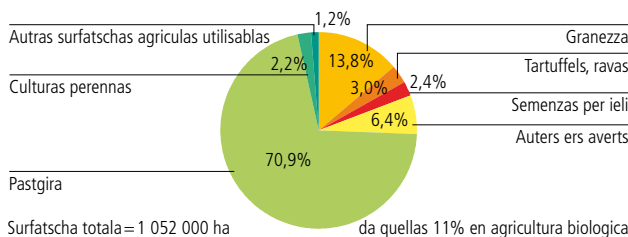
Intgins indicaturs-clav da l'agricultura

Index 1996=100

Cultivaziun da la surfatscha agricula utilisabla il 2011

senza pastgiras d'alpegiar

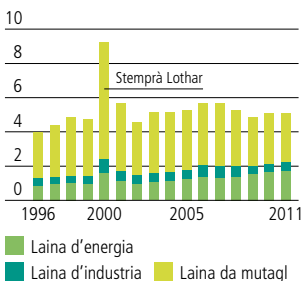
Valur da produziun¹ da l'agricultura il 2011

Product	en %
Products vegetals	42,6
Granezza	3,8
Plantas da pavel	9,5
Verdura e products d'iert	14,2
Fritga ed ivas	5,6
Vin	4,2
Auters products vegetals	5,2
Animals e products animalics	47,4
Arments	12,2
Portgs	8,7
Latg	21,2
Auters animals e products animalics	5,2
Servetschs agriculs	6,5
Activitads secundaras betg agriculas	3,5

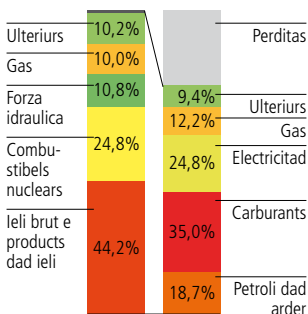
¹ Valur totala = 10,2 milliardas francs

Racolta da laina

en milliuns m³

Applicaziun da l'energia e consum final il 2011

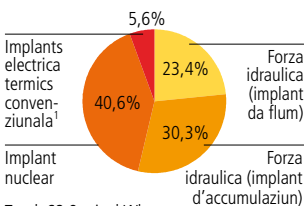

Applicaziun da l'energia. En total¹ 1 122 310 TJ
 Consum final En total 852 330 TJ
¹ Excl. surpli d'import dad electricitad (0,8%)

Il consum crescha

Il consum d'energia è collià fermamain cun il svilup economic e demografic. La populaziun creschenta, las abitaziuns adina pli grondas, la producziun augmentada, il consum creschent, ils vehichels a motor pesants, etc. chaschunan in consum d'energia adina pli aut. La pli blera energia consumescha il traffic cun passa in terz dal consum total. Passa dus terzs dal consum total vegnan cuverts cun combustibels fossils. 19,0% derivan d'energias regenerablas, surtut da la forza idraulica.

Producziun d'electricitad tenor categoria d'implant electric il 2011

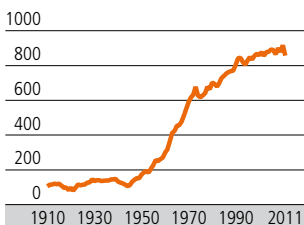

Total: 62,9 mia. kWh
¹ Incl. implants da stgaurar a distanza e diversas energias regenerablas

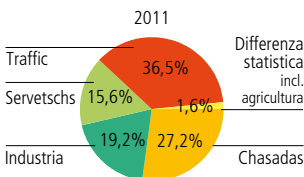
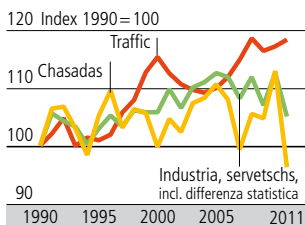
Energias regenerablas il 2011

Quota al consum final	en %
Total	19,00
Forza idraulica	11,64
Energia solar	0,30
Chalira da l'ambient	1,22
Biomassa (lain e biogas)	4,15
Energia eroelectric	0,03
Energia fatga cun parts regenerablas dal rument	1,33
Energia da sereneras	0,22
Carburants biogens	0,09

Consum d'energia final en 1000 TJ

Consum d'energia final tenor gruppas da consumers

► www.statistik.admin.ch → Themen → Energie

► www.bfe.admin.ch (Uffizi federal d'energia) → Themen → Energiestatistiken

	en milliuns francs, tenor ils pretschs dal 2000				
	1980	1990	2000	2010	2011
Total	34 198	47 588	43 708	49 232	50 414
Expensas publicas	11 389	14 507	15 983	15 956	16 272
Construcziun bassa	6 791	7 740	10 060	9 648	9 678
da quai vias	5 221	4 738	4 551
Construcziun auta	4 599	6 767	5 923	6 308	6 594
Ulteriuras expensas	22 809	33 081	27 725	33 276	34 142
da quai abitar	17 147	22 991	23 701

Construcziun d abitaziuns

	1980	1990	2000	2010	2011
Chasas d abitar novas, cun abitaziuns	20 806	16 162	16 962	14 736	14 993
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	13 768	9 387	9 338
Abitaziuns novas cun ...	40 876	39 984	32 214	43 632	47 174
1 chombra	2 122	2 010	528	725	775
2 chombras	4 598	5 248	1 779	3 913	5 704
3 chombras	7 094	8 937	4 630	10 608	12 107
4 chombras	11 557	12 487	10 783	15 438	15 987
5 chombras u dapli	15 505	11 302	14 494	12 948	12 601

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2010	2011
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 574 988	4 079 060 ²	4 131 342
da quai vidas en %	0,74	0,55 ¹	1,26 ¹	0,94 ¹	0,94 ¹

1 Il 1. da zercladur da l'onn sequent

2 Dapi l'onn 2009 vegn inditgà il dumber d'abitaziuns a basa da la statistica dals edifizis e da las abitaziuns (StatEA)

Trend ad abitaziuns pli grondas...

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta pli spert che quel da la populaziun. Tranter il 1990 ed il 2000 è quel d'abitaziuns creschì per 8%, quel da la populaziun per 6%. Il dumber da personas en media per abitaziun è sa reduci da 2,4 sin 2,3. A medem temp è la surfatscha d'abitar en media per persuna s'augmentada da 39 m² sin 44 m².

... ed a chasas d'ina famiglia

La quota da las chasas d'ina famiglia al dumber total da bajetgs è creschida tranter il 1970 ed il 2011 da 40% sin 58%. 62% dals bajetgs novs cun abitaziuns èn 2011 chasas d'ina famiglia. Quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

Chasas autas èn l'excepziun

Da tut las chasas da pliras familias e dals edifizis d'abitar cun explotaziun secundara han dus terzs (66%) damain che quatter plauns. Mo 6% dals edifizis d'abitar examinads en Svizra pon vegnir numnads edifizis gronds cun passa tschintg plauns ed a medem temp dapli che sis abitaziuns. Quests edifizis chatt'ins en emprima lingia en territoris urbans e la gronda part (64%) en las tschintg aglomeraziuns las pli grondas en Svizra. Sche vegnan definidas sco chasas autas las chasas da pliras familias respectivamain ils edifizis d'abitar cun explotaziun secundara cun passa nov plauns ed a medem temp dapli che nov abitaziuns, alura importa la quota da las chasas autas mo pli 0,4% dals edifizis d'abitar examinads. Uschia èn chasas autas l'excepziun en Svizra ed en regions ruralas strusch datti talas.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Bau- und Wohnungswesen

Indicaturis impurtants dal turissem

	2009	2010	2011
Purschida (letgs)¹			
Hotels e manaschis da cura	273 974	275 193	273 969

Dumonda: arrivadas en 1000

Hotels e manaschis da cura	15 564	16 203	16 229
Campadis	1 050	932	907
Albierts per la giuventetgna	476	471	453

Dumonda: pernottaziuns en 1000

Hotels e manaschis da cura	35 589	36 208	35 486
Giasts da l'exteriur en %	57	56	56
Campadis	3 654	3 281	3 057
Giasts da l'exteriur en %	47	47	44
Albierts per la giuventetgna	946	939	905
Giasts da l'exteriur en %	42	42	42

Durada dal segiurn notgs

Hotels e manaschis da cura	2,3	2,2	2,2
Campadis	3,5	3,5	3,4
Albierts per la giuventetgna	2,0	2,0	2,0

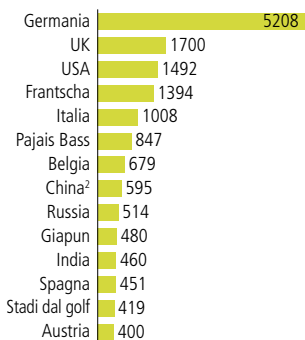
Occupaziun brutta dals hotels e manaschis da cura

en % dals letgs registrads ¹	35,6	36,0	35,5
---	------	------	------

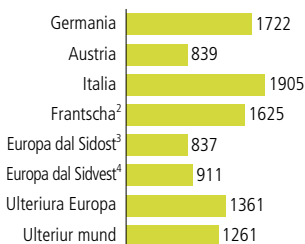
Bilantscha turistica en milliuns francs

Entradas dals giasts da l'exteriur en Svizra	15 377	15 550	15 577 ^P
Expensas dals turists svizzers a l'exteriur	11 847	11 644	12 393 ^P
Saldo	3 530	3 907	3 183 ^P

¹ Media annuala dal dumber total da letgs registrads en ils manaschis averts e temporarain serrads

Pernottaziuns dals giasts da l'exteriur en Svizra¹ il 2011

¹ en 1000, senza parahotellaria
² senza Hongkong

Destinaziuns da viadis a l'exteriur dals Svizzers¹ il 2011

¹ Populaziun stabla, viadis a l'exteriur cun pernottaziuns, en 1000, total 10,5 miu.
² Incl. departaments d'ultramar, Monaco
³ Grezia, Turchia, Croazia, Bosnia Erzegovina, Serbia, Albania, Slovenia, Montenegro, Cosovo, Rumania, Bulgaria, Macedonia
⁴ Spagna, Portugal, Andorra, Gibraltar

Cumportament da viagiar

Dal 2011 han 85,1% da las personas che vivan en Svizra fatg almain in viadi privat cun pernottaziuns. Pli precisamain ha mintga persona fatg en media 2,5 viadis cun pernottaziuns e 9,9 viadis d'in di. Passa la mesadad (60%) dals viadis cun pernottaziuns èn stads viadis lungs (min. 4 pernottaziuns). 13% dals viadis d'in di e 64% dals viadis cun pernottaziuns èn stads viadis a l'exteriur.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Tourismus

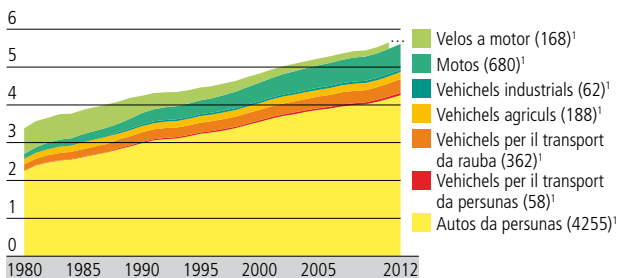
Infrastructura

Var in terz da la surfatscha dal terren abita vegn utilisada per il traffic (tenor la statistica d'areal dal 1992/97).

L'onn 2011 importava la lunghezza da las vias naziunalas 1799 km (da quai 1415 km autostradas), da las vias chantunalas 18 027 km e quella da las vias communalas 51 638 km (stadi dal 1984). La lunghezza da la rait da viafier importava da 5124 km.

Dumber dals vehichels a motor sin via

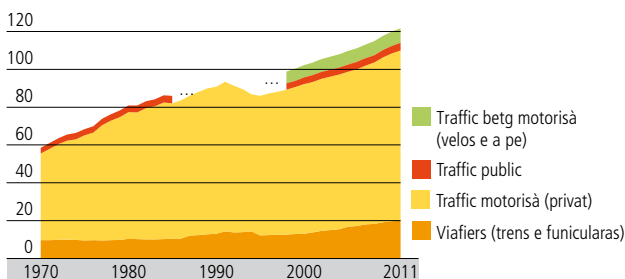
en milliuns

1 En parantesa: il dumber dal 2012 (Velos a motor 2011), in 1000

Prestaziuns en il traffic da personas

en miliardas kilometers per persona ed onn

Mobilitad quotidiana il 2010

Media per persona e di¹

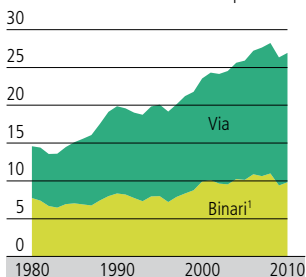
	Distanza per di en km	Temp per viadi en min. ²		Distanza per di en km	Temp per viadi en min. ²
Total	36,7	83,4	Meds da traffic		
Intent dal traffic			A pe	2,0	31,4
Lavur e scolaziun	10,9	20,5	Velo	0,8	3,8
Cumpras	4,7	11,8	Velo a motor	0,0	0,2
Service ed accompagnament	1,8	3,1	Moto	0,5	0,9
Activitad commerciala, viadi da servetsch	2,5	3,9	Auto	23,8	33,2
Temp liber	14,7	40,5	Bus/tram	1,4	4,8
Auters	2,1	3,6	Auto da posta	0,1	0,3
			Tren	7,1	6,4
			Auters	0,9	2,4

1 Mobilitad quotidiana en Svizra da la populaziun che abita dapi 6 onns e dapli permanentamain

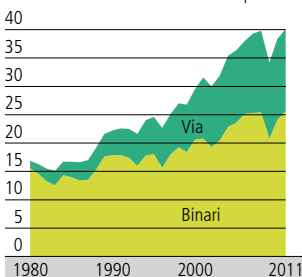
2 Senza temp da spetga e da correspundenza

Traffic da martganzia

Traffic en total, prestaziuns da traffic en milliardas tonnas kilometricas per onn

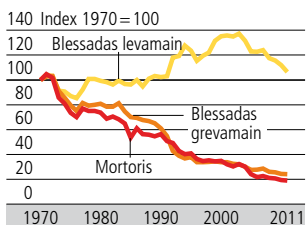

Traffic che traversa las Alps, volumen da traffic en milliuns tonnas nettas per onn

¹ Tonnas kilometricas nettas senza il pais dals vehichels per il transport da rauba (incl. chars annexs), containers e recipients mobils en il traffic cumbinà

Persunas disgraziadas en il traffic sin via

Persunas blessadas tenor categorias da traffic il 2011

Traffic sin via	
Mortoris	320
Persunas blessadas grevamain	4 437
Persunas blessadas levamain	18 805
Traffic da viafier	
Mortoris	13
Traffic aviatic (mo civil)	
Mortoris en Svizra	13

Traffic da pendularis

L'onn 2010 lavuran var 7 da 10 persunas ordaifer lur vischnanca da dimora (dal 1990 eran quai anc 5 persunas). Da quests uschenumnads pendularis intercommunals sa deplazzeschan 53% entaifer l'atgna aglomeraziun. 11% abitan en regions ruralas e penduleschan per lavurar en ina aglomeraziun.

Da tut ils chantuns han ins observà l'onn 2010 il saldo da pendularis il pli positiv en cifras absolutas en il chantun Turtig: il dumber da pendularis che vegnivan en il chantun surpassava il dumber dals pendularis che bandunavan il chantun per passa 82 000 persunas. Sche quest saldo da pendularis vegn dentant mess en relaziun cun las persunas cun activitad da gudogn che vivan en in chantun, vala il chantun Basilea-Citad sco «chantun da lavurar» il pli tipic. Plitost sco «chantuns d'abitar» valan Sviz, Basilea-Champagna, Sutsilvania, Friburg, Turgovia ed Argovia.

	Onn	Svizra	Germania	Grazia
Abitants en 1000	2011	7 870	81 752	11 310
Abitants per km ²	2010	196	229	86
Quota da las personas sut 20 onns en %	2011	20,9	18,4	19,4
Quota da las personas sur 64 onns en %	2011	16,9	20,6	19,3
Quota dals esters en % da la populaziun	2011	22,4	8,8	8,5
Naschientschas vivas per 1000 abitants	2010	10,3	8,3	10,2
Naschientschas ordaifer la lètg en %	2010	18,6	33,3	7,3
Aspectativa da vita ¹ dunnas en onns	2010	84,8	80,5	80,6
Aspectativa da vita ¹ umens en onns	2010	80,2	78,0	78,4
Surfatscha totala, en km ²	2009	41 285	357 113	120 168
Surfatscha dal terren agricul en % da la surfatscha totala	2009	36,9	51,7	35,4
Surfatscha da guaud en % da la surfatscha totala	2009	30,8	33,9	33,4
Emissiuns da gas cun effect da serra en equivalents da CO ₂ (t per abitant)	2010	6,9	11,5	10,5
Quota personas activas	2011	79,3	72,5	55,6
Quota dunnas activas	2011	73,2	67,7	45,1
Quota umens activs	2011	85,3	77,3	65,9
Quota personas senza gudogn (15+) ILO	2011	4,0	5,9	17,7
Dunnas	2011	4,4	5,6	21,4
Umens	2011	3,7	6,2	15,0
Personas da 15–24 onns	2011	7,7	8,6	44,4
Lunga durada (15–74)	2011	36,0	48,0	49,6
Product naziunal brut (PNB) per abitant, en PCC ²	2011	39 300	30 300	20 700
Index pretsch da consum armonisà (IPCA)	2011	0,1	2,5	3,1
Consum d'energia brut, tonnas equivalents dad ieli brut per abitant	2010	3,5	4,1	2,6
Quota da las energias regenerablas al consum d'energia brut en %	2010	19,4	11,0	9,2
Letgs en hotels e manaschis da cura per 1000 abitants	2011	34,8	21,4	67,5
Autos da personas per 1000 abitants	2010	518	511	...
Accidents da traffic sin via: disgraziads per 1 miu. abitants	2008	42	54	139
Lunghhezza da la rait da vias	2009	71 457
Expensas per la segirtad sociala en % dal PNB	2010	24,2	29,4	28,2
Medis pratitgants per 100 000 abitants	2010	61	157	30
Custs dal sectur da sanadad en % dal PNB	2010	6,6	9,5	8,2
Mortalitad da pops ³	2010	3,8	3,4	3,8
Giuvnils (18–24) senza scolaziun postobligatorica en %	2011	32,4	38,1	21,2
Personas (25–64) cun la pli auta scolaziun terminada sin stgalim terziar en %	2011	35,3	27,6	25,4
Expensas per la scolaziun en % dal PNB	2011	5,6	5,1	...
Ristga da povradad en %	2011	7,8	7,7	11,9
Entrada media equivalenta netta en PCC ²	2010	22 894	18 258	11 548
Quota custs d'abitar concernent las entradas da las chasadas en %	2011	25,8	28,3	32,3

1 Tar la naschientscha

2 Paritad da la capacitat da cumpra

3 Uffants morts en l'emprim onn da vita per 1000 naschientschas vivas

Spagna	Frantscha	Italia	Pajais Bass	Austria	Svezia	Reginavel Uni	UE-27
46 153	65 048	60 626	16 656	8 404	9 416	62 499	502 575
92	103	201	492	102	23	...	117
19,9	24,6	18,9	23,5	20,6	23,2	23,7	21,2
17,1	16,7	20,3	15,6	17,6	18,5	16,7	17,5
12,3	5,9	7,5	4,0	10,8	6,6	7,2	6,6
10,6	12,9	9,3	11,1	9,4	12,4	13,0	...
35,5	55,0	21,5	44,3	40,1	54,2	46,9	...
82,3	81,9	...	81,0	80,8	81,6	80,7	...
79,1	78,3	...	78,9	77,9	79,6	78,7	...
493 501	548 763	301 392	37 357	83 920	449 159	244 436	...
52,9	54,2	51,4	55,0	38,2	8,1	65,1	...
31,9	31,7	33,2	11,9	47,0	66,0	14,8	...
7,7	8,0	8,3	12,6	10,1	7,0	9,4	9,4
57,7	63,8	56,9	74,9	72,1	74,1	69,5	64,3
52,0	59,7	46,5	69,9	66,5	71,8	64,5	58,5
63,2	68,1	67,5	79,8	77,8	76,3	74,5	70,1
21,7	9,6	8,4	4,4	4,2	7,5	8,0	9,7
22,2	10,2	9,6	4,4	4,3	7,5	7,3	9,8
21,2	9,1	7,6	4,5	4,0	7,6	8,7	9,6
46,4	22,9	29,1	7,6	8,3	22,9	21,1	21,4
41,6	41,4	51,9	33,5	25,9	18,6	33,5	42,9
24 700	27 000	25 300	32 900	32 299	31 800	27 300	25 200
3,1	2,3	2,9	2,5	3,6	1,4	4,5	3,1
2,8	4,1	2,9	5,2	4,1	5,5	3,4	3,5
13,8	12,9	10,1	3,8	30,1	47,9	3,2	12,5
39,8	19,2	37,1	12,8	70,7	23,9	22,6	...
480	...	606	464	528	460
68	67	79	41	81	43	43	78
151 396	1 030 010	242 383	...	108 510	144 984	416 001	...
25,2	32,0	28,6	30,2	29,5	29,9	27,1	28,2
75	159	158	...	80	...
7,2	9,2	7,3	10,6	7,4	7,4	8,6	8,3
3,2	3,6	3,4	3,8	3,9	2,5	4,3	...
42,6	21,6	35,5	31,2	27,4	26,1	20,4	30,0
31,6	29,8	14,9	32,1	19,3	35,2	37,0	26,8
5,0	5,9	4,7	5,9	6,0	7,3	5,7	5,4
12,3	7,6	10,7	5,5	5,4	6,9	7,9	8,9
12 894	18 053	15 425	18 877	20 059	18 496	16 856	...
19,8	18,1	17,1	29,1	18,1	21,8	28,5	22,5

Summas da bilantscha e gudogns da las bancas il 2011

Gruppas da bancas	Dumber d'instituts		Summa da bilantscha		Gudogn ann.		Sperdita ann.	
	1990	2011	en miu. fr.	midada ¹	en miu. fr.	en miu. fr.	en miu. fr.	
Total	625	312	2 792 935	2,9	13 510	512		
Bancas chantunalas	29	24	449 385	6,6	2 303	–		
Bancas grondas	4	2	1 466 696	–1,0	6 717	–		
Bancas reginalas e cassas da spargn	204	66	101 117	5,3	451	–		
Bancas Raiffeisen	2	1	155 889	5,9	595	–		
Ulteriuras bancas	218	174	508 637	2,4	2 941	391		
Filialas da bancas estras	16	32	56 813	128,1	203	122		
Banchiers privats	22	13	54 398	18,8	299	–		

1 Midada visavi l'onn precedent en %

Structura da bilantscha da las bancas il 2011

Activas	en %
Total	100
da quai exterior	51,0
Meds liquids	9,3
Pretensiuns da palpiris monetars	2,8
Pretensiuns visavi bancas	21,5
Pretensiuns visavi clients	18,4
Pretensiuns ipotecaras	29,0
Effectivs da commerzis en vaglias	6,4
Investiziuns finanzialas	4,4
Participaziuns	2,3
Investiziuns realas	0,8
Ulteriuras	5,0
Passivas	
Total	100
da quai exterior	53,3
Duairs da palpiris monetars	4,1
Duairs visavi bancas	17,2
Duairs visavi la clientella	66,4
en furma da respargn e d'investiziun	17,5
Ulteriurs duairs a vista	22,9
Ulteriurs duairs a temp	12,1
Obligaziuns da cassa	1,2
Emprests ed emprests ipotecars	12,7
Agens meds	5,5
Ulteriurs	6,8

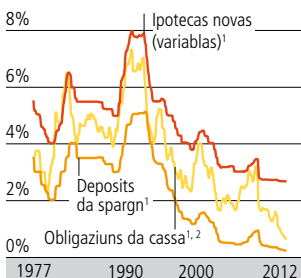
Assicuranzas privatas il 2011

en milliuns francs

Rom d'assicuranza	Entradas ¹	Expensas ¹
Total	103 408	80 395
Assicuranza da vita	32 686	29 241
Accidents e donns	45 370	28 901
Reassicuranza	25 352	22 253

1 En Svizra ed a l'exteriur

Tschains

1 Fin il 2007: valor media da tut las bancas chantunalas, a partir dal 2008: valor media da 60 instituts (incl. tut las bancas chantunalas)

2 Fin il 2007: per ina durada da 3–8 onns, a partir dal 2008: per ina durada da 5 onns

Curs da devisas en Svizra¹

	2007	2009	2011
\$ 1	1,200	1,085	0,887
¥ 100	1,019	1,161	1,113
€ 1	1,643	1,510	1,234
£ 1	2,401	1,696	1,421

1 Curs d'acquist da las bancas, media annuala

► www.statistik.admin.ch → Themen → Banken, Versicherungen

► www.snb.ch (Banca naziunala svizra)

► www.finma.ch (Autoritad federala per la surveglianza dals martgads da finanzas)
→ Privatversicherungen

Ilis trais nivels dal sistem da la segirtad sociala

En Svizra sa cumpona il sistem da la segirtad sociala da trais nivels:

- L'emprim nivel cumpiglia ultra da la segirada individuala da l'existenza il provediment da basa. Quel è avert per tuts e cumpiglia il sistem da furnaziun, il sistem giuridic e la segirtad publica.
- Il segund nivel cumpiglia tut las assicuranzas socialas e duai prevegnir a ristgs sco vegliadetgna, malsogna, invaliditad, dischoccupaziun e maternitad.
- Il terz nivel cumpiglia finalmain tut las prestaziuns socialas tenor basegn. Quests èn l'ultim element en il sistem da la segirtad sociala. Ellas vegnan en funcziun mo cur che las prestaziuns d'altres assicuranzas socialas n'èn betg disponibilas u gia sfruttadas. Ultra da quai pretendan ellas ch'ils retschaviders sajan en ina situaziun da basegn: Questas prestaziuns vegnan mo concedidas a persunas en cundiziuns economicas stgarsas.

Avant ch'i vegn fatg diever da l'agid social, datti sin il terz nivel anc ina retscha da prestaziuns tenor basegn che duain evitar la dependenza da l'agid social. Ins distingua tranter prestaziuns che garanteschon il provediment da basa (p.ex. stipendis u assistenza giudiziala gratuita) e prestaziuns che cumpletteschan assicuranzas socialas insufficientas u exaustas resp. la segirada privata insufficienta.

Expensas totalas per la segirtad sociala

Per l'onn 2010 han las expensas totalas da la segirtad sociala muntà a 153 milliardas francs. Da questa summa èn vegnidas pajadas 139 milliardas francs per las prestaziuns socialas sco talas. Var quatter tschintgavels da quellas van sin il conto da las assicuranzas socialas (pia il segund nivel dal sistem da la segirtad sociala).

Segirtad sociala: expensas ed entradas

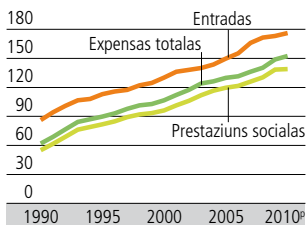
en milliardas francs, senza dumberziuns dublas

	1990	1995	2000	2009	2010 ^P
Expensas totalas	61,8	89,7	106,5	148,9	152,7
da quai prestaziuns socialas	55,0	81,7	96,3	138,3	138,9
Entradas	86,1	113,0	130,2	173,2	176,3
Quota da las expensas socialas ¹	19,1	23,4	24,6	26,9	26,6

¹ Expensas totalas en relaziun cun il PNB

Segirtad sociala: expensas ed entradas

en milliardas francs

Prestaziuns socialas tenor funcziuns il 2010^P

	en %
Vegliadetgna	44,3
Malsogna, tgira da la sanadad	27,3
Invaliditad	11,1
Survivenza	4,5
Famiglia, uffants	5,2
Dischoccupaziun	4,3
Isolaziun sociala	2,8
Alloschi	0,5

Expensas per tge?

La distribuziun da las prestaziuns socialas sin ils singuls ristgs e basegns (funcziuns da las prestaziuns socialas) è marcantamain ineguala: passa quatter tschintgavels da las prestaziuns socialas vegnan impundids per ils facturs da ristga vegliadetgna, malsogna ed invaliditad.

Assicuranzas socialas: beneficiaris il 2011

en 1000

AVS: rentas da vegliadetgna	2031,3	PP ² : rentas d'invaliditad	133,2
AVS: rentas supplementaras	63,1	PP ² : ulteriuras rentas	69,8
AVS: rentas da survivents	162,4	AI: rentas d'invaliditad	275,8
PS a l'AV ¹	175,7	AI: rentas supplementaras	92,0
PS a l'AS ¹	3,4	PS a l'AI	108,5
PP ² : rentas da vegliadetgna	599,9	AA ³ : rentas da survivents	22,2
PP ² : rentas per vaivas e vaivs	177,3	AA ³ : rentas d'invaliditad	85,1
		ADI ⁴	288,5

1 Prestaziuns supplementaras a l'assicuranza per la vegliadetgna/assicuranza da survivents

2 Prevenziun professiunala (cifras dal 2010)

3 Assicuranza d'accidents

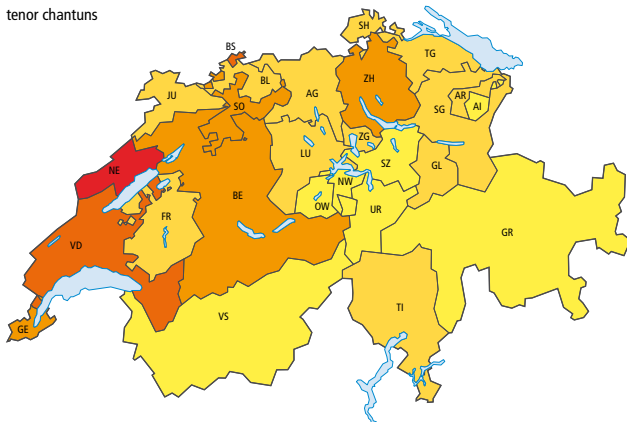
4 Assicuranza da dischoccupads

Assicuranza da malsauns

Las premias chantunalas en media per onn ed assicurà da l'assicuranza da malsauns obligatorica è s'augmentadas da 1917 a 3005 francs tranter ils onns 2001 e 2011. L'onn 2011 han personas creschidas pajà 3563 francs premia annuala media, giuvens creschids 2952 francs ed uffants 918 francs. Ins po però constatar grondas differenzas tranter ils chantuns. Il 2011 han ils assicurads pajà en il chantun Basilea-Citad en media ina premia da 4213 francs, en il chantun Appenzell Dadens da 2101 francs.

Quota d'agid social il 2011

tenor chantuns

Quota dals beneficiaris d'agid social da la populaziun residenta, en %

< 1,5
 1,5 – 2,9
 3,0 – 4,4
 4,5 – 5,9
 ≥ 6,0
 CH: 3,0

Expensas creschentas

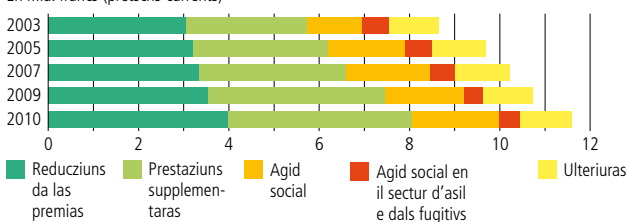
Dal 2010 è vegnidas pajadas en Svizra netto 11,6 mia. fr. per prestaziuns socialas dependentas dal basegn, var 878 miu. fr. dapli che l'onn avant (+8,2%). Mintgamai in terz da questas expensas pertutga las prestaziuns supplementaras a la AVS/AI (4,1 mia. fr.) e la reducziun da las premias da las cassas da malsauns (4,0 mia. fr.). Al terz rang suonda l'agid social en il senn pli stretg cun expensas netto da 1,9 mia. fr. Quai signifitga che las expensas per l'agid social èn muntadas en congual cun l'onn avant nominalmain per 10,0%.

Las expensas per persuna che retschaiva agid social muntan da 7698 fr. l'onn 2009 per 9,5% ad 8427 fr. l'onn 2010.

Questas expensas per prestaziuns socialas dependentas dal basegn vegnan purtadas per gronda part dals chantuns. Els han surpiglià l'onn 2010 44,6% da las expensas netto, 31,6% ha surpiglià la Confederaziun (surtut per reducziuns da premias, prestaziuns supplementaras ed agid social en la domena d'asil e da fugitivs), e 23,5% han pajà las vischnancas.

Extradas netto per prestaziuns socialas tenor il basegn

En mia. francs (pretschs currentes)

Agid social

236 133 personas, 3% da la populaziun totala, han survegni agid social il 2011. I dat differenzas considerablas d'ina regiun a l'autra: las quotas las pli autas chatt'ins en citads pli grondas cun in ferm caracter da center. En questas citads viva in dumber surproporziunal da gruppas da personas che basegnan in agid social pli grond. Da quellas gruppas fan part p.ex. personas che educheschan sulettas lur uffants, estras ed esters sco era personas dischoccupadas. La ristga da stuair dumandar per agid social sa differenziescha fitg tenor la vegliadetgna, la structura da famiglia e la naziunalidad da las personas.

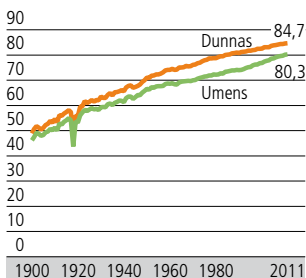
La quota d'agid social la pli auta pertutga uffants e giuvenils sut 18 onns. En general diminuescha la quota cun la vegliadetgna progredinta. Personas che educheschan sulettas dumondan spezialmain savens prestaziuns d'agid social. Bunamain mintga sisavla chasada cun in genitur che educhescha sulet ses uffants retschaiva agid social en Svizra.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Soziale Sicherheit

Quota d'agid social il 2011 en %

Total	3,0
Classas da vegliadetgna	
0–17 onns	4,9
18–25 onns	3,7
26–35 onns	3,6
36–45 onns	3,3
46–55 onns	3,0
56–64 onns	2,2
65–79 onns	0,2
80 onns e dapli	0,3
Personas da naziunalidad svizra	
Umens	2,2
Dunnas	2,0
Personas da naziunalidad estra	
Umens	5,7
Dunnas	6,3

Aspetativa da vita

70avel onn da vita) – cunzunt pervia da malsognas dal cor ischemas, accidents ed intervenziuns violentas, sco era pervia da cancer dal lom.

Stadi da sanadad

88% dals umens ed 85% da las dunnas inditgeschan il 2007 d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens e da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Ma betg darar paran problems corporals u psichics temporars da disturbar la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onn durant 9 dis incapabels da lavurar pervi da malsognas u accidents.

Malsognas infectusas¹ il 2011

Infecziuns gastrointestinalas acutas	9 199
Meningitis	74
Epatitis B	72
Tuberculosa	580
AIDS	118

¹ Cas novs da malsogna

Accidents il 2011

	Umens	Dunnas
Accidents da lavur	208 596	63 349
Accidents ordaifer il temp da lavur	311 913	197 877

Impedids¹ il 2011

Grad d'invaliditad	Umens	Dunnas
40 – 49%	5 904	6 797
50 – 59%	18 772	18 967
60 – 69%	8 603	7 452
70 – 100%	94 360	77 478

¹ Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditad

Raschuns da mort il 2010

	Mortoris		Quota da mortalitad ¹	
	Umens	Dunnas	Umens	Dunnas
Tut las raschuns da mort	30 283	32 366	577,0	376,0
da quai:				
Malsognas infectusas	360	354	7,0	4,3
Malsognas da cancer en total	9 054	7 223	176,0	111,0
Sistem da la circulaziun dal sang	9 924	12 035	181,0	116,0
Malsognas dal cor ischemas	4 351	3 963	80,4	38,4
Malsognas cerebrovascularas	1 589	2 250	28,3	22,4
Organs da respiraziun en total	2 007	1 719	36,0	18,6
Accidents ed intervenziuns violentas	2 112	1 454	45,6	20,4
Accidents en total	1 303	1 110	27,2	13,1
Suicidis	723	281	16,5	6,2

¹ Quota per 100 000 abitants (standardisada tenor vegliadetgna)

Mortalitad da pops

	1970	1980	1990	2000	2010	2011
per 1000 naschientschas vivas	15,1	9,1	6,8	4,9	3,8	3,8

Consum dad alcohol, tubac e drogas illegalas il 2007

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e da giuvens creschids – per gronda part mo in pèr giadas u da temp en temp. Il 2007 consumeschan circa 7% da las persunas tranter 15 e 39 onns cannabis; il 1992 eran quai pir 4%. Ord vista da la sanadad publica è però il consum d'alcohol e da tubac bler pli gravant che quel da cannabis. En tut fiman radund 28% da la populaziun, 24% da las dunnas e 32% dals umens. Questas cifras èn sa sbassadas levamain dapi il 1992, il pli marcant tar las persunas da 35 fin 44 onns, oravant tut tar ils umens (da 41% sin 32%; dunnas: da 31% sin 27%). La quota da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida sin 14% (1992: 21%).

Prestaziuns il 2007

	en % ¹	
	Umens	Dunnas
Consultaziuns dal medi	73,4	86,2
Dis d'ospitalisaziun	10,7	12,2
Spitex	1,4	3,6

¹ Populaziun a partir da 15 onns

Medis e dentists

per 100 000 abitants

	1990	2011
Medis cun ina pratica ¹	153	204
Dentists	48	52

¹ A partir dal 2008, medis cun actividad principala en il sector ambulat

Rata d'ospitalisaziun en ils ospitals acuts il 2011

	en % ¹		
	Total	Umens	Dunnas
15–59 onns	10,8	9,1	12,7
60–79 onns	26,1	28,8	23,8
80+ onns	47,8	54,1	44,3

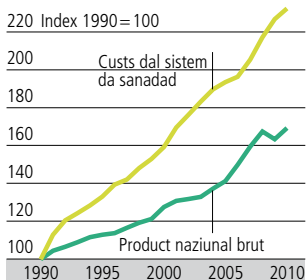
¹ da la gruppa sociala pertutgada

Instituziuns medicinal-socialas os

en 1000

	2006	2011
Dumber da clients: en total	176,9	190,3
da quai:		
Clients ≥ 80 onns	98,4	106,3
Umens	24,9	27,2
Dunnas	73,5	79,0

Custs da sanadad

Il 2010 èn vegnids impundids 10,9% dal product naziunal brut per la sanadad publica; il 1990 mo 7,9%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida: p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è percenter il fatg che la gliעד vegn pli veglia.

	en milliuns francs	
	2000	2010
Total	42 843	62 495
Tractament staziunar	19 787	28 364
Tractament ambulat	12 926	20 335
da quai:		
Medis	6 183	8 901
Dentists	2 845	3 790
Spitex	889	1 585
Autras prestaziuns ¹	1 430	2 042
Bains da sanadad ²	5 475	7 304
da quai:		
Apotecas	3 298	4 207
Medis	1 345	1 848
Prevenziun	1 014	1 471
Administraziun	2 210	2 979

¹ Sco analisas da labor, radiologia, transports

² Medicaments ed apparats terapeutics

Svilup ad in spazi da furmaziun svizzer

Il sistem da furmaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La varietad dals differents systems da furmaziun sa mussa surtut en la scola obligatorica: tut tenor chantun datti per exempel sin il stgalim secundar I dus, trais u quatter differents tips da scola che vegnan distinguids tenor pretensiuns da prestaziun; er il temp total d'instrucziun durant ils nov onns da scola obligatorics variescha tranter 7100 ed 8900 uras per scolar.

Il sector da la furmaziun en Svizra sa transfurma. Sper la realisaziun da HarmoS (la Cunvegna interchantunala davart l'armonisaziun da la scola obligatorica) en intgins chantuns, han ils chantuns reformà ils ultims onns er lur systems da furmaziun ultra la scola obligatorica: ins ha rinforzà structuras naziunalas, realisà la maturitad professiunala e las scolas autas professiunalas e finalisà la refurma da Bologna. La furmaziun è insatge adina pli desiderà, l'instrucziun da furmaziun generala è daventada pli impurtanta.

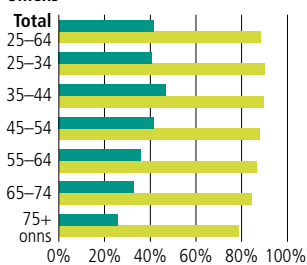
Scolars e students

Stgalim da scola	Dumber en 1000			Quota da dunnas, en %		
	1990/91	2000/01	2010/11	1990/91	2000/01	2010/11
Total	1 291,8	1 441,9	1 528,6	46	48	49
Scolina	139,8	156,4	148,6	49	49	49
Scola obligatorica	711,9	807,3	905,9	49	49	49
Stgalim primar	404,2	473,7	432,0	49	49	49
Stgalim secundar I	271,6	285,0	288,9	49	50	45
Plan d'instrucziun spezial	36,2	48,6	37,3	38	38	52
Stgalim secundar II	295,8	307,1	351,3	45	48	37
Stgalim terziar	137,5	162,9	258,6	35	42	48
Scolas autas universitaras	85,9	121,8	131,5	39	41	55
Scolas autas professiunalas	...	12,9	75,0	...	41	55
Furmaziun professiunala superiura	36,2	41,1	52,1	33	43	59
Stgalim nundeterminà	6,7	–	12,7	51	–	–

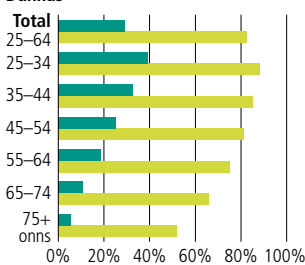
Stadi da furmaziun il 2011

Quota en perschiert da la populaziun

Umens

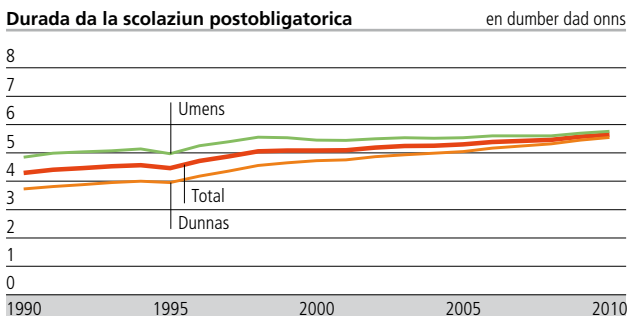

Dunnas

■ Stgalim terziar

■ Stgalim secundar II u pli aut

La participaziun a la furmaziun s'augmenta

La participaziun a la furmaziun sin il stgalim secundar II e surtut sin il stgalim terziar è s'augmentada considerablmain ils davos trenta onns. Quai pertutga en spezial era scolaziuns che pussibiliteschan l'access a l'universidad. Il dumber da las maturitads professiunalas e generalas è creschì per bunamain ina mesadad dapi il 2000. Era las scolas autas han surdà tranter il 2000 ed il 2011 pli che trais giadas uschè blers diploms. Quai ha da far betg il davos cun la fundaziun da las scolas autas spezialisadas e las scolas autas di pedagogia.

Quest svilup empermetta per ils proxims onns in nivel da furmaziun en Svizra per bler pli aut. La part da las persunas da 25 fin 64 onns cun ina finiziun da scola terziara dastgass s'augmentar da 35% l'onn 2009 fin 50% l'onn 2025.

Differenzas tranter las schlattainas

Da l'expansiun da furmaziun dals ultims decennis han profità surtut las dunnas. Oz cumenzan praticamain tuttina bleras dunnas sco umens ina scolaziun postobligatorica e la termineschan era. Vinavant èn umens dentant pli ditg en scolaziun che dunnas e lur quota d'entrada en il stgalim terziar è pli auta. Cuntrari han mattas dapli success en la scola obligatorica ch'ils mats: ellas repetan main savens ina classa, appartegnan pli darar a classas spezialas e sin il stgalim secundar I frequentan ellas pli savens tips da scola pretensius.

Differenzas ordvart cleras datti anc adina quai che pertutga la tschernia da la direcziun da studi e quai tant en la furmaziun professiunala sco er a las scolas autas. Las branschas vegnan dominadas u da dunnas u dad umens. Quai pon ins attribuir betg il davos a models da pli baud da reparter las rollas da las schlattainas. En la furmaziun professiunala predomineschan ils umens en l'industria ed en il mastergn, las dunnas en la vendita ed en la tgira da la sanadad e dal corp. A las scolas autas prefereschon ils umens plitost ils secturs tecnica, scienzas naturalas ed economia, las dunnas s'interessan plitost per las scienzas umanas, il champ social e l'art appligà.

Scolaziun terminadas il 2011

Stgalim da scola	Total	Dunnas en %
------------------	-------	----------------

Stgalim secundar II

Attestats da la mat, gimnas,	18 976	57,1
Attestats da la mat. prof.	12 947	46,6
Diploms da la scolaz. prof. ¹	64 305	45,4
Diploms da la scola media commerziala	3 215	51,0

Stgalim terziar

Scolaziun professiunala superiura		
Dipl. da scolas prof. sup.	7 145	45,5
Diploms federals	2 969	23,8
Certificats prof. federals	13 141	37,3
Scolas autas spezializadas		
Diploms	1 051	50,8
Diploms da bachelor	12 436	54,7
Diploms da master	2 699	54,3
Scolas autas universitaras		
Licenziats/diploms	2 207	61,3
Diploms da bachelor	12 519	52,4
Diploms da master	9 478	50,3
Doctorats	3 488	43,2

1 Incl. Attests federals professiunals

**Persunas d'instrucziun il 2010/11
Persunal da scolas autas il 2011**

	Equivalent en temp cumplain	Dunnas en %
Scolina	8 186	96,1
Scola obligatorica ¹	57 560	71,9
Stgalim primar	27 334	81,1
Stgalim secundar I	22 040	53,0
Stgalim secundar II ²	16 981	40,3
Scolas autas universitaras	37 430	42,6
Professurs/professuressas	3 374	17,6
Ulteriurs docents	3 107	25,9
Assistents ³	18 562	41,6
Scolas autas professiunalas	14 197	43,6
Professurs/professuressas	4 476	32,6
Ulteriurs docents	2 519	41,9
Assistents ³	3 020	41,6

1 Senza scolas cun in plan d'instrucziun spezial, dumbraziun dubla pussibel

2 Scolas d'instrucziun generala e professiunala

3 Incl. collavurats scientifics

**Expensas publicas per la furma-
ziun il 2010** en milliardas francs

Total	30,0
da quai salaris per las persunas d'instrucziun	15,6
Scolina	1,1
Scola obligatorica	12,8
Scolas spezialas	1,8
Tgira dal di	0,2
Scolaziun prof. da basa	3,6
Scolas d'instrucziun generala	2,4
Furmaziun professiunala superiura	0,2
Scolas autas univers. e professiunalas	7,4
Incumbensas betg divisiblas	0,5

Perfecziunament

Ins po distinguer tranter duas furmas da perfecziunament: la furmaziun nunformala (frequen- tar curs, seminaris, instrucziun privata, dietas u conferenzas) e l'emprender informal (emprender cun agid da litteratura spezialisa- da, d'ina CD-ROM u da confami- gliars, etc.). La maiortad da las abitantas e dals abitants en Svizra (bunamain 80% da la populaziun permanenta tranter 25 e 64 onns) ha participà il 2011 ad almain in'activitad da perfecziunament. L'integraziun en il martgà da la- vur ed il nivel da furmaziun stat- tan en in connex positiv cun la participaziun ad occurrenzas da perfecziunament.

**In pajais activ en la
perscrutaziun**

L'activitad da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia publi- ca è in factur ordvart impurtant. Cun ina quota da p+s da 2,87% dal product nazional brut (2008) è la Svizra in dals stadis ils pli activs en la perscrutaziun.

Il 2008 èn vegnids impundids en Svizra per p+s 16,3 milliardas francs. Da quels èn 73% d'attri- buir a l'economia privata e 24% a las scolas autas; ils ulteriurs 3% sa repartan sin la Confederaziun e diversas organisaziuns privatas senza intent da gudogn.

Las firmas svizras a l'exteriur èn tradiziunalmain fitg activas en il sector da p+s. Las expensas da l'economia privata en questa domena dal 2008 muntan a var 15,8 milliardas francs a l'exteriur, in import levamain pli aut che las 12 milliardas francs sbursads en Svizra.

► www.statistik.admin.ch
→ Themen → Bildung und
Wissenschaft

Las midadas en la pressa svizra

Dapi la midada dal millenni è il martgà da gasettas quotidianas en Svizra sa midà a moda fundamentala. En la Svizra tudestga è la gasetta gratuita «20 Minuten» daventada la pli gronda gasetta quotidiana cun stgars 1,4 miu. lecturas e lecturs per ediziun. Er en la Svizra franzosa è «20 Minutes» cun 507 000 lecturas e lecturs il titel che vegn legì il pli savens. En la Svizra taliana stat cun il «Corriere del Ticino» anc ina gasetta cunter pajament a la testa da las gasettas quotidianas (122 000 lecturs). La gasetta gratuita «20 Minuti» lantschada il settember 2011 ha però passa 70 000 lecturas e lecturs¹.

¹ Datas: WEMF MACH Basic (2012/II; populaziun a partir da 14 onns, lecturs per ediziun).

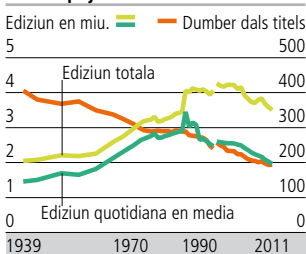
Internet e telefonia mobila

Il progress da la telefonia mobila ha precedi il grond svilup da l'internet a la fin dal 20avel tschientaner, avant lur convergenza vers l'internet mobil. Il dumber d'abunaments da telefonia mobila è creschida da 0,1 milliuns l'onn 1990 a 10 milliuns la fin da l'onn 2011 – quai vul dir 130 abunaments per mintga 100 abitants. Il dumber da personas che dovran regularmain l'internet (pliras giadas l'emna) da 14 onns e pli è creschì da 0,7 milliuns l'onn 1998 a 5 milliuns l'onn 2012. La convergenza sa manifestescha en il dumber da personas abunadas a la telefonia mobila che accedan a l'internet d'auta frequenza (3G+). Quel importa l'onn 2011 4 milliuns personas.

Las 10 bibliotecas las pli grondas

Il dumber da documents accesibels en bibliotecas è enorm: l'onn 2011 possedan las diesch bibliotecas cun l'offerta la pli gronda collecziuns che cumpiglian totalmain passa 55 milliuns documents. Questas collecziuns èn creschidas en media per 0,9% durant in onn.

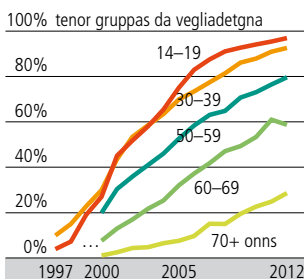
Svilup dal gasettas cunter pajament

Funtauna: Associazion da la Pressa Svizra / WEMF Statistica da las ediziuns (resguardads èn titels d'interess general che cumparan almain ina giada l'emna)

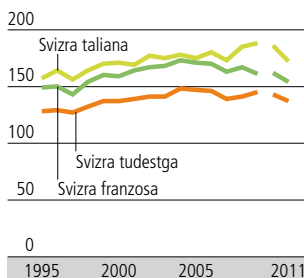
Internet

Utilisaders regulars¹

¹ Utilisaziun da l'internet pliras giadas per emna Funtaunas: Net-Matrix-Base, UST

Utilisaziun da la televisiun en minutas per di ed abitant

Funtauna: Mediapulse SA Telecontrol (basa: populaziun a partir da 3 onns, valor media per di (gli-du))

Utilisaziun dal radio

en minutas per di ed abitant

	2009	2010	2011
Svizra tudestga	119	117	113
Svizra franzosa	106	103	98
Svizra taliana	108	106	106

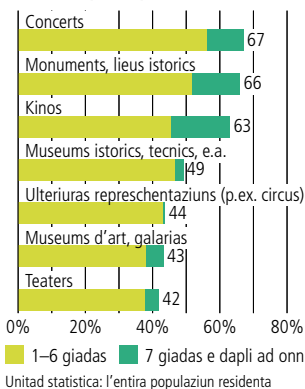
Funtauna: Mediapulse SA Radiocontrol (basa: populaziun a partir da 15 onns, valor media per di (gli-du))

Las activitats culturalas

Visitar concerts e monuments ed ir a kino èn las activitats las pli popularas (2008). Sin il champ da la musica preferescha la populaziun svizra ils stils da pop e rock, suandads da la musica classica. La gliעד taidla era privat musica. Il radio e la televisiun restan las medias che vegnan utilisadas il pli savens per quest intent. Ils auditors giuvens dovran però adina pli savens players MP3. Persunas giuvnas sco era persunas cun in aut nivel da furmaziun e talas cun ina buna paja profiteschan il pli savens da la purschida culturala.

Las persunas che vivan en ina citad ed en l'aglomeraziun fan dentant dapli activitats culturalas che persunas che vivan en la champagna.

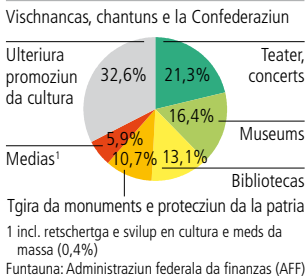
Quotas da participaziun il 2008

Finanziaziun da la cultura entras il maun public

L'onn 2010 han la Confederaziun, ils chantuns e las vischnancas spendi in tschintgavel da tut las expensas publicas per la cultura en il sector «concert e teater» (545 miu. francs). Per il sector «museums ed art figurativ» han els impundi 421 miu. francs. Alura suondan ils secturs «bibliotecas», «tgira da monuments e protecziun da la patria» e «Medias» cun contribuziuns da passa 336, 275 e 140 miu. francs.

Expensas publicas tenor secturs culturals, 2010

Kino: purschida variada

Dapi il maximum dals onns 1963 e 1964 (646 kinos, var 40 miu. entradas) è il dumber da las salas da kino e d'aspectaturas ed aspecturs sa reduci a moda cuntinuada fin il cumenzament dals onns 1990. Il punct il pli bass ha quest svilup cuntanschi il 1992 cun 302 kinos (382 salas) e 15 miu. entradas. Grazia a la construcziun da kinos da pliras salas e da kinos multiplex è il dumber da las salas da kino puspè s'augmentà a partir dal 1993. Il dumber d'aspectatur n'è dentant betg sa midà (2011: 547 salas da kino e 14,9 miu. entradas).

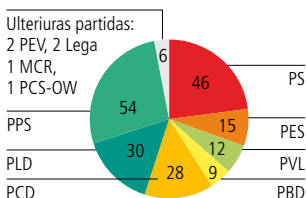
Era la purschida da films è sa midada fermamain. A la fin dals onns 1980 vegnivan preschentads en Svizra var 2000 differents films, oz èn quai var 1500 films. Dapi il 1995 vegnan percenter mussadas dapli premieras (da 273 a 400 per onn).

► www.statistik.admin.ch → Themen → Kultur, Medien, Informationsgesellschaft

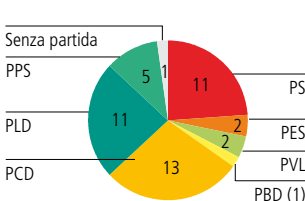
Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federal che cumpiglia 26 chantuns. La regenza (Cussegl federal) è in'autorità collegiala cun set comembers (a partir da l'onn 2009: 2 PLD, 2 PS, 1 PCD, 1 PPS, 1 PBD). Ella vegn elegida dal parlament. Quel sa cumpona da duas chombras: dal Cussegl naziunal (represchentanza dal pievel, 200 mandats) e dal Cussegl dals chantuns (represchentanza dals chantuns, 46 mandats). Plinavant influenzeschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

Mandats en il Cussegl naziunal il 2011

Mandats en il Cussegl dals chantuns il 2011

Eleccziuns dal Cussegl naziunal il 2011

Partida	Fermezza da la partida en %	Mandats	Dunnas	Umens	Dunnas en %
PLD	15,1	30	7	23	23,3
PCD	12,3	28	9	19	32,1
PS	18,7	46	21	25	45,7
PPS	26,6	54	6	48	11,1
PVL	5,4	12	4	8	33,3
PBD	5,4	9	2	7	22,2
PES	8,4	15	6	9	40,0
Pitschnas partidas da dretga ¹	2,7	3	1	2	33,3
Ulteriuras partidas ²	5,4	3	2	1	66,6

¹ DS, UDF, Lega (2 mandats, 1 dunna), MCR (1 mandat)

² PEV (2 mandats, 2 dunnas), PCS, PSdL, Sol., gruppas pitschnas (PCS-OW 1 mandat)

Abreviazziuns vesair sutvart

Eleccziuns dal Cussegl naziunal 2011

A las eleccziuns dal Cussegl naziunal 2011 hai dà ina midada en il svilup dal sistem da partidas dals ultims decennis. Era sche las partidas burgaisas tradiziunalas PLD e PCD han pers vuschs sco gia ils onns precedents, n'ha per l'emprima giada dapi ditg betg la PPS profità da quellas. Ellas èn numnadamain idas a favur da las giuvnas partidas PVL e PBD.

Questas partidas èn stadas las sulettas cleras victuras da las eleccziuns dal Cussegl naziunal 2011. Bunamain tut las autras partidas han pers vuschs, intginas daplì e las autras damain. Las pli grondas perditas han gi da supportar las partidas burgaisas PCD, PLD e PPS, sco er ils Verds.

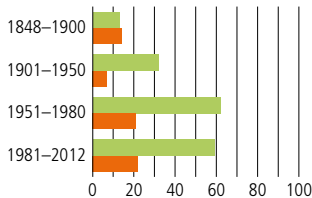
Abreviazziuns da las partidas

PLD Partida liberaldemocratica svizra ¹	PBD Partida burgais-democratica svizra	PES Partida ecologica svizra
PCD Partida cristiandemocratica svizra	PEV Partida evangelica svizra	DS Democrats svizzers
PS Partida socialdemocratica svizra	PCS Partida cristiansociala	UDF Uniun democratica federala
PPS Partida populara svizra	PVL Partida verd-liberala	Lega Lega dei Ticinesi
	PSdL Partida svizra da la lavur	MCR Mouvement Citoyens Romands
	Sol. Solidarités	

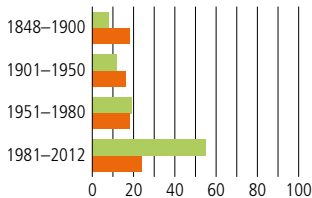
¹ 2009: fusiun da la PLD e da la PLS sut il num «PLD. Ils Liberals»

Votaziuns federalas dal pievel

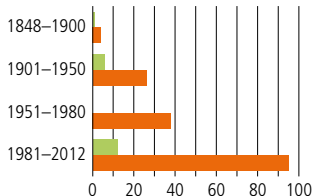
Referendums obligatorics¹

Referendums facultativs

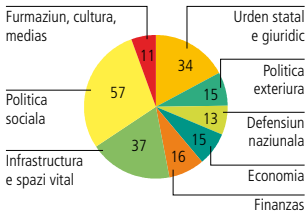
Iniziativas dal pievel²

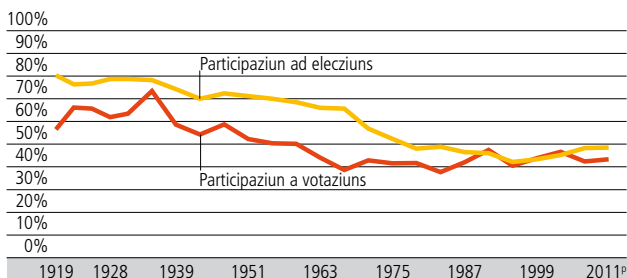
■ Acceptad(a)s ■ Refusad(a)s

1 incl. cuntrapropostas a las iniziativas dal pievel
2 incl. iniziativas dal pievel cun cuntrapropostas

Temas 1991-2012

Participaziun ad elecziuns e votaziuns

La pli ferma digren han ins pudì nudar tar la participaziun ad elecziuns suentar l'onn 1967 – in svilup ch'ins po betg il davos attribuir a l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas. La tendenza negativa tar la participaziun a votaziuns preschenta grondas divergenzas, cunquai che las votantas ed ils votants sa laschan mobilisar a moda fitg differenta tut tenor il tema da la votaziun. Las valurs extremas dapi l'onn 1990 èn ina participaziun minimala da 28% ed ina maximala da 79%. A partir da l'onn 2000 è la participaziun a las elecziuns e votaziuns puspè sa stabilisada e perfin s'augmentada levamain.

Rendaquints da las administraziuns publicas

en milliardas francs

	Entradas			Expensas			Surplis		
	2000	2010	2011 ²	2000	2010	2011 ²	2000	2010	2011 ²
Total¹	163,6	191,9	198,3	151,8	189,4	195,8	11,8	2,5	2,6
Confederaziun	52,0	62,9	64,7	48,2	60,0	64,1	3,8	2,9	0,6
Chantuns	62,8	76,9	79,2	60,0	75,5	79,7	2,8	1,4	-0,6
Vischnancas	42,1	42,5	43,5	40,6	43,0	43,8	1,5	-0,5	-0,2
Assicuranzas socialas	44,5	53,5	57,9	41,1	54,9	55,1	3,4	-1,3	2,8

1 Dumbraziuns dublas betg cuntegnidas en il total

2 Per part stimaziuns

Debts da las administraziuns publicas

en milliardas francs

	1990	2000	2008	2009	2010	2011 ³
Total¹	104,8	220,4	222,5	209,0	208,2	206,3
Confederaziun	38,1	108,1	121,4	110,7	110,0	110,2
Chantuns	29,2	63,1	56,1	52,8	52,5	50,4
Vischnancas	37,4	49,1	44,9	45,3	45,8	45,6
Assicuranzas socialas	0,1	5,8	4,2	5,8	7,4	6,1

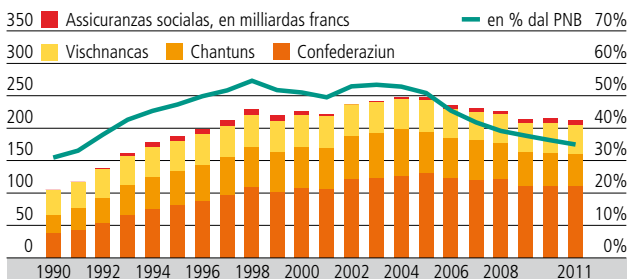
Per abitant, en francs² 15 241 30 574 29 299 27 139 26 742 26 230

1 Dumbraziuns dublas betg cuntegnidas en il total

2 Per pretschs currents

3 Per part stimaziuns

Debts da Confederaziun, chantuns e vischnancas

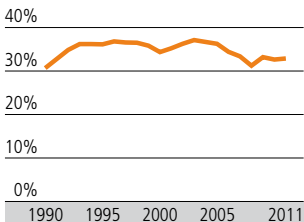
La quota statale mesura las expensas da las chasadas publicas en il pertschient dal product naziunal brut (PNB). Ella cuntegna las expensas da la Confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas, sco era quellas da las assicuranzas socialas publicas (AVS/AI/UCG incl. assicuranza da maternidad ed AD).

Malgrà in grond augment dapi il

1970 è la quota statale da la Svizra anc adina fitg buna en cumparegliaziun cun l'exteriur: ella ha ina da las pli bassas quotas statalas dals pajais da l'OECD. La gronda part dals pajais europeics ha ina quota considerablmain pli auta.

Quota statale

en % dal PNB

Era la quota da debits en Svizra è relativamain bassa cumpareglia cun ils pajais da l'OECD. Quella è però creschida cuntinuadamain tranter il 1990 ed il 2003. Grazia al restabiliment conjunctural che ha durà fin la mesadad dal 2008, a la distribuziun da las reservas d'aur excedentas da la Banca naziunala svizra, sco era grazia a diversas mesiras structuralas (t.a. programs da distgargia, frains a l'indebitament ed a las expensas), han las chasadas publicas pudì sminuir permanent lur debits bruts a partir dal 2005. La quota da debits è sa reducida la fin da l'onn 2011 fin 35,0%.

Entradas da las administraziuns publicas il 2010

sunter deducziun da las dumbraziuns dublas

	en %	en mia. fr.
Total	100	191,9
Entradas ordinarias	100,0	191,9
Entradas dal menaschi	94,6	181,5
Retgav fiscal	83,5	160,2
Patentas e concessiuns	2,1	4,0
Cumpensaziuns	8,5	16,3
Retgavs divers	0,1	0,2
Retgavs da transfer	0,4	0,8
Entradas finanziarias	4,4	8,4
Entradas d'investiziun	1,1	2,0
Entradas extraordinarias	0,0	0,0
Retgavs extraordinaris	0,0	0,0
Retgavs d'investiziun extraordinaris	0,0	0,0

Expensas da las administraziuns publicas, tenor funcziuns il 2010

sunter deducziun da las dumbraziuns dublas

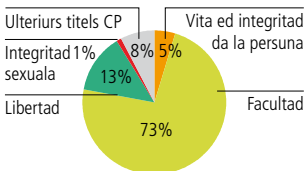
	en %	en mia. fr.
Total	100	189,4
Administraziun generala	7,3	13,8
Urden e segirtad publica, defensium	7,6	14,4
Furmaziun	17,3	32,7
Cultura e temp liber	2,7	5,0
Sanadad	6,0	11,3
Segirezza sociala	39,6	74,9
Traffic e telecomunicaziun	8,8	16,6
Protecziun da l'ambient e planificaziun territoriala	3,2	6,1
Economia publica	4,0	7,5
Finanzas e taglias	3,7	7,0

Las cifras davart la criminalitad èn mo per part in'expressiun directa dal cumportament real: d'ina vart èn las normas e mesiras penalas suttamessas a midadas socialas. Da l'autra vart dependan questas cifras era fermamain da las resursas personalas, da las prioritads da persecuziun, da l'effizienz da la polizia e giustia, sco era da la prontad da la populaziun da denunziar ils delicts. Quant enavant che las cifras davart la criminalitad vegnan mintgamai influenzadas da tge motivs, è per regla difficil d'eruir.

Denunzias

L'onn 2011 èn vegnids registrads en total 465 995 cas criminals cun 692 954 delicts. Da quests delicts han 81% pertutgà il Cudesch da dretg penal (CP), 13% la Lescha davart ils meds narcotics, 5% la Lescha davart ils esters e 1% autras leschas federalas annexas. Dals delicts da mazzament han pudì vegnir sclerids 97%, dals delicts da facultad 16%. La repartiziun dals accusads tenor nazionalitad e status da dimora mussa che 49% dals delicts suttamess al Cudesch da dretg penal, 57% suttamess a la Lescha davart ils meds narcotics e 61% suttamess ad autras leschas federalas annexas èn vegnids commess da burgais svizzers. 29%, 21% e 23% dals accusads eran esters cun domicil. Quai vul dir ch'ina considerabla part dals delinquents esters è «importada», numnadamain 21% (Cudesch da dretg penal), 22% (Lescha davart ils meds narcotics) e 16% (autras). En il sector da la Lescha davart ils esters eran 84% dals accusads esters senza domicil.

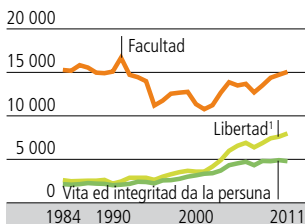
Delicts tenor titels dal cudesch penal 2011

Condemnaziuns

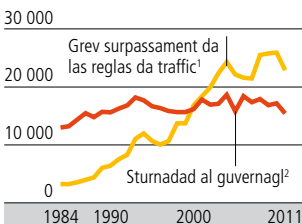
La mesadad dals onns 1980 èn vegnidas pronunziadas en total bundant 45 000 sentenzias cunter creschids; en il fratemp è questa cifra sa dublegiada e sa situa il 2011 a radund 94 600. Il svilup è fitg different tut tenor la lescha, sin la quala sa basan las sentenzias. En il sector dal Cudesch da dretg penal èn las cifras da condemnaziun restadas stabilas dapi il 2005, entant che las controllas intensivadas en il traffic sin via han procurà tar la Lescha davart il traffic (LTV) sin via per adina dapli cas sentenziads. En il sector da la Lescha davart ils meds narcotics è la situaziun dapi intgins onns stabila, sco er en il sector dals delicts cunter la Lescha davart ils esters.

Singuls delicts CP

1 Smanatschas, sforzs, commerzi cun umans, privaziun da la libertad e rapiments, rapiments d'ostagis, violaziuns da domicil

Singuls delicts LTV

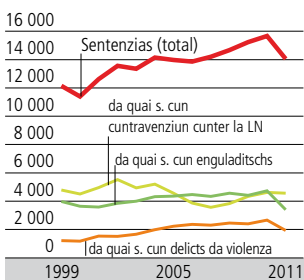

1 Art. 90 cifra 2 LTV

2 Cun ina concentraziun d'alcohol qualifitgada en il sang (Art. 91, al. 1, 2. frasa LTV)

Sentenzias penals da juvenils

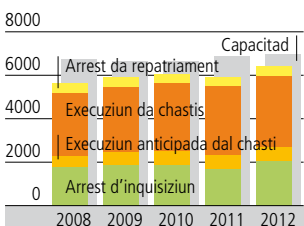
Las sentenzias penals da juvenils diminueschan tendenzialmain (2010 fin 2011: -11%). Entant ch'il dumber da delicts da drogas è pli u main stabil datti dapli accidents sin las vias e damain engols e delicts da violenza pauc gravants. Ils delicts da violenza gravants restan stabils sin in nivel fitg bass.

Privaziun da la libertad

En Svizra hai dà il 2012 109 instituziuns (per il solit pli pitschnas) per la privaziun da la libertad cun totalmain 6978 plazs. Il di da referenza, ils 5 da settember 2012, eran occupads 6599 da quels. 94% dals plazs disponibels èn damai stads occupads. Dals 6599 cussedents eran 60% en execuziun dal chastis, 31% en arrest d'inquisiziun, 6% arrestads pervi da mesiras repressivas tenor la Lescha davart ils esters ed ils ulteriurs 3% per auters motifs. Cun paucas excepziuns n'èn las instituziuns per la privaziun da la libertad en Svizra betg stadas suroccupadas.

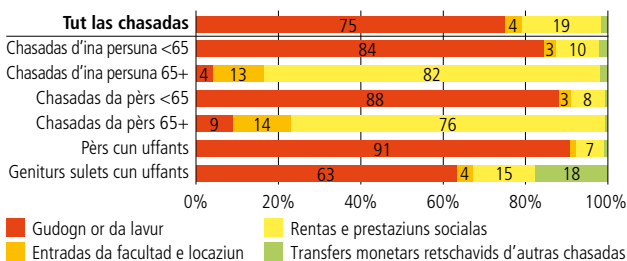
Dumber total da praschuniers tenor la furma d'arrest

Recidivas

Durant ina perioda da 3 onns (2008 fin 2010) èn daventadas recidivas 25% (2007) da las personas accusadas pervi da crims e delicts e 34% dals juvenils. Il pli savens èn daventadas recidivas las personas cun dus u plirs chastis precedents, numnadamain 63% dals creschids e 66% dals juvenils.

Cumposiziun da las entradas bruttas tenor il tip da chasada, 2006–2008

Budget da las chasadas: entradas

Considerond la media da tut las chasadas èn ils gudogns or da lavur cun 75% las entradas principalas d'ina chasada. Er impurtantas èn las entradas da las rentas da l'emprima e da la segunda pitga ed ulteriuras prestaziuns socialas (passa 19%). La part restanta sa cumpona d'entradas da facultad e da transfers monetars retschavids d'autras chasadas. Il maletg daventa pli differenzià, sch'ins resguarda la structura da las entradas da las chasadas tenor ils tips da chasada. En quel cas sa mussa che domineschan per exempel las entradas da rentas en chasadas a partir da 65 onns. Ils gudogns or da lavur e cunzunt las entradas da facultad giogan però er in'impurtanta rolla.

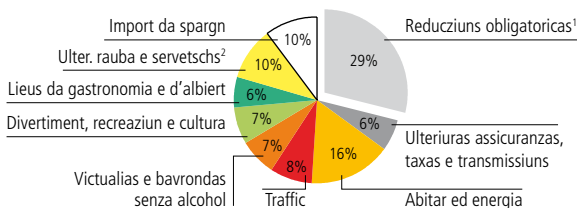
Las entradas che resultan da transfers monetars retschavids d'autras chasadas èn la finala in'impurtanta funtauna d'entradas mo per tips da chasada specifics sco per exempel per geniturs sulets cun uffants, nua ch'ellas importan en media stgars 18%.

Budget da las chasadas: expensas

La structura da las expensas variescha main marcantamain. Il pli grond post furman las deducziuns obligatoricas cun stgars 29% da las entradas bruttas. Il post il pli grond sin il sector da las expensas da consum furman las expensas per abitar cun 16%. Ulteriurs posts pli gronds èn las expensas per victualias e bavrondas senza alcohol, per il traffic, per il divertiment, la recreaziun e la cultura.

Suenter la deducziun da tut las expensas restan en media 10% da las entradas bruttas sco import da spargn. Tut tenor il tip da chasada sa mussan en quel connex però cleras differenzas. Chasadas a partir da 65 onns han en media in import da spargn pli bass che chasadas pli giuvnas. Mintgatant è quel schizunt en il minus. Quai signifitga che las chasadas vivan tranter auter da la facultad.

Cumposiziun dals budgets da tegnairechasa, 2006–2008

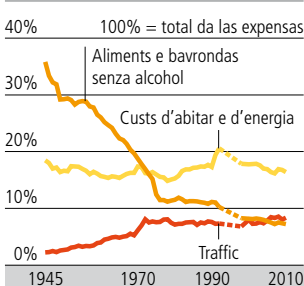
1 Taglias, contribuziuns d'assicuranza sociala, premias da basa da la cassa da malsauns, transfers ad auters tegnairechasa

2 Minus entradas sporadicas

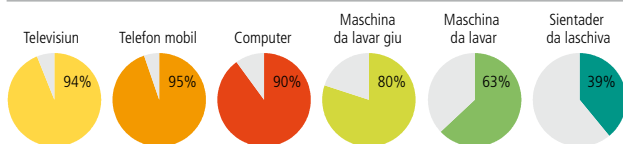
Las expensas da las chasadas en il decurs dal temp

La structura da las expensas da las chasadas è sa midada fitg en il decurs dal temp. Quellas midadas èn cleramain pli grondas che las differenzas tranter las chasadas dad oz. Uschia è per exempel la quota da las expensas per victualias e bavrondas alcoholicas da 35% dal total da las expensas da l'onn 1945 sa reducida oz sin 7%. Percunter è la quota d'autras expensas s'augmentada, sco per exempel quella da las expensas per il traffic da 2% sin passa 8%.

Svilup da singulas expensas da las chasadas

Equipament cun singuls bains da consum il 2010

Equipament cun bains da consum

La preschentaziun da l'equipament cun ina schelta da bains da consum stabels mussa che las chasadas svizras èn equipadas detg bain sin il sector da la tecnologia d'infurmaziun. Uschia vivan 90% da tut las personas en ina chasada che dispona d'in computer e passa 95% en ina chasada che dispona d'in telefon mobil. Quellas quotas vegnan a crescer era vinavant: l'onn 1998 vivevan unicamain 55% da tut las personas en ina chasada cun in computer.

Era sin il sector d'apparats per il tegnairchasa sco ina maschina da lavar giu, ina maschina da lavar u ina maschina da sientar po vegnir observà in augment. Entant che vivevan il 2010 passa 80% da tut las personas en ina chasada cun ina maschina da lavar giu, eran quai il 1998 pir 61%.

Privaziuns materialas

Betg posseder in bain da consum duraivel na signifitga betg en mintga cas ch'ins ha renunzià a quel per raschuns finanzialas. L'onn 2010 han mo 1% da las personas che vivan en Svizra stuì renunziar ad in computer per raschuns finanzialas. Renunziar ad in auto per diever privat han 4% stuì. La privaziun la pli frequenta è liada a la mancanza da reservas finanzialas: 21% da las personas che vivan en ina chasada privata n'han betg gi' ils meds necessaris per far in'expensa imprevisa da 2000 francs. Gist suenter suondan las privaziuns liadas a las cundiziuns d'abitar: 17% da la populaziun han vivì en in quartier memia canerus, 14% en in quartier cun problems da criminalitad ed 10% en in quartier cun problems da la polluziun da l'ambient. Ultra da quai n'han 10% da la populaziun betg pudì sa lubir mintg'onn in'emna vacanzas davent da chasa.

Inegualitads en la repartiziun da las entradas

Las inegualitads en la repartiziun da las entradas vegnan analizadas a basa da las entradas d'equivalenza disponibilas. Quellas vegnan calculadas suandantamain: las expensas obligatoricas vegnan subtrahadas da las entradas bruttas. Quellas entradas disponibilas vegnan alura divididas tras la grondezza d'equivalenza da la chasada. Uschia èn las entradas d'equivalenza disponibilas in indizi per il standard da viver da las singulas personas independentamain dal tip da chasada, en il qual ellas vivan. L'onn 2010 han las personas las pli ritgas (20% da la populaziun) disponi en media d'entradas d'equivalenza disponibilas 4,3 giadas pli autas che las personas las pli paupras da la populaziun (20%).

Paupradad privel da paupradad

L'onn 2010 èn stads pertutgads 7,9% da la populaziun residenta en chasadas privatas da la paupradad d'entradas. Quai corresponda a 600 000 personas. Il cunfin da paupradad, che sa basa sin il minimum social d'existenza, importava per ina persuna singula var 2250 francs il mais, ubain 4000 francs per dus creschids cun dus uffants.

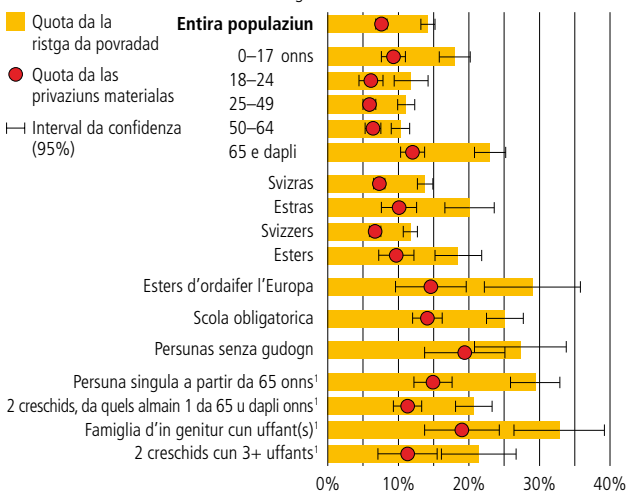
Tenor il concept per identifitgar il privel da paupradad eran 14,2% da la populaziun ubain var 1 070 000 personas periclitadas da daventar paupras. La quota definida per il privel da daventar pauper (60% da las entradas medias d'equivalenza) importava circa 2350 francs per mais per ina persuna singula, respectivamain circa 5000 francs per dus creschids cun dus uffants.

Paupradad da personas che gudognan

Las personas che vivan en chasadas cun ina importanta participaziun al martgà da lavur han generalmain las quotas da paupradad las pli bassas. L'integraziun gartegiada en il martgà da lavur è per regla ina buna protecciun cunter la paupradad. Tuttina eran l'onn 2010 3,5% da la populaziun cun gudogn u var 120 000 personas pertutgadas da paupradad, er sch'ellas gudagnavan. La paupradad da personas che gudognan po vegnir descritta il meglier en funcziun da la segirezza e malsegirezza da lur situaziun da gudogn a lunga vista: sche las cundiziuns u las furmas da lavur pon vegnir taxadas evidentamain u tendenzialmain sco malsegiras (p.ex. contract da lavur a temp limità, intrapraisa pitschna, gudogn independent senza emploiads), è er il privel pli grond da daventar pauper.

Ristga da povradad e privaziuns materialas il 2010

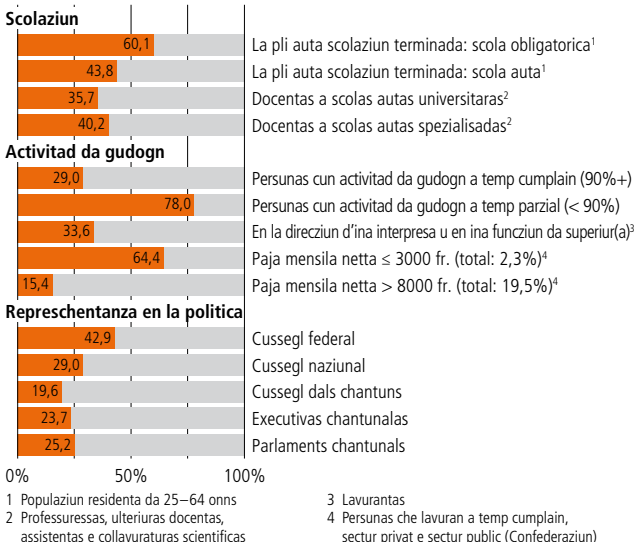
tenor differentas caracteristicas sociodemograficas

¹ Personas en in tegnaichasa cun questas caracteristicas

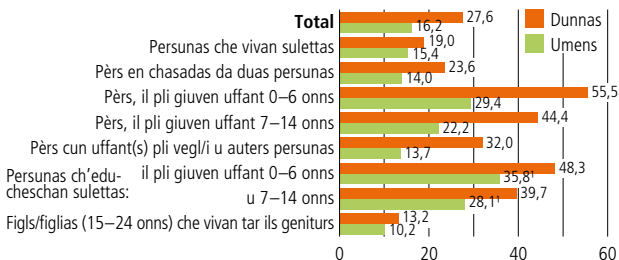
Cifras distinctivas davart l'egualitad tranter dunnas ed umens

Quota da dunnas en % (ultim stadi disponibel 2010–2012)

Temp impundi per las lavurs da chasa e da famiglia il 2010

en media, en uras per emna

Participaziun a la lavur voluntara il 2010

en % da la populaziun residenta permanente a partir da 15 onns

	Dunnas	Umens		Dunnas	Umens
Informala	22,7	13,9	Instituziunala	16,9	23,0
S'occupar dad uffants parentads	8,1	3,7	Uniuns da sport	4,0	9,0
Tgirar parents creschids	1,6	0,4	Uniuns culturalas	3,5	5,3
Auters servetschs per parents	3,1	2,6	Organisaziuns caritativ-socialas	3,6	2,5
S'occupar dad uffants enconuschents	5,7	1,9	Instituziuns ecclesiasticas	3,6	2,1
Tgirar enconuschents creschids	1,1	0,3 ¹	Cuminanzas d'interess	2,1	3,1
Auters servetschs per enconuschents	4,9	5,3	Servetschs publics	1,2	2,4
Autra	0,5 ¹	0,3 ¹	Partidas politicas, uffizis	0,7	2,0

1 Il resultat sa basa sin main che 50 constataziuns en las provas da controlla ed è perquai da valitar criticamain

Essan nus sin la via dal svilup durabel?

1 Satisfacziun dals basegns – quant bain vivain nus oz?

L'aspectativa d'ina vita en buna sanadad crescha		Las sentenzas per grevs delicts da violenza s'augmentan	
Las entradas na creschan betg		La dischoccupaziun tenor ILO s'augmenta	

2 Giustia – co èn repartidas las resursas?

L'agid da svilup public s'augmenta		Las pajas dad umens e da dunnas vegnan armonisadas	
------------------------------------	--	--	--

3 Mantegniment dal chapital – tge laschain nus enavos a noss uffants?

L'abilitad da leger dals giuvenils s'è meglierada		La quota da persunas occupadas en la scienza e la tecnica s'augmenta	
La quota d'indebitament è turnada suenter in augment al nivel dal 1992		Las populaziuns d'utschels cuaders varia	
La cumpart d'investiziuns dal product naziunal brut varia		La surfatscha da terren abità crescha	

4 Distatgament – quant effizientamain duvrain nus las resursas?

Il traffic da martganzia crescha pli spert che l'economia		Il consum d'energia finala per persuna sa diminuescha	
La quota dal traffic public s'augmenta		L'intensidad materiala sa diminuescha	

Evoluziun visada

- Augment
- Stabilisaziun
- Diminuiziun

Evoluziun observada

- Augment
- Betg midada impurtant
- Diminuiziun

Valitaziun dal svilup dapi il 1992

- Positiv (en direcziun da la durabilitad)
- Betg midada essenziala
- Negativ (davent da la durabilitad)

En la gronda part dals champs da la vita da mintgadi èn vegnids realisads pass en direcziun d'in svilup duraivel, ma il medem mument pon ins er constatar tendenzas cuntrarias: d'ina vart han ins pudì megliar l'effizienz ecologica en varsaquants champs, da l'autra vart è quella savens vegnida compensada cun augmentar il consum.

In auter problem è l'egualitad tranter las generaziuns: Forsa ston las generaziuns futuras patir perquai che nus avain ozendi cundiiziuns relativamain favuraivlas. Quasi 17% dals giuvenils n'han en lur cumpetenzas da leger gnanc in nivel minim necessari per la vita da mintgadi. E l'augment da la surfatscha da terren abità va a cust dal terren cultivabel.

L'impronta ecologica mesira il diever da las resursas natiralas ed illustrescha la stgarsezza da noss chapital, l'ambient. La Svizra dovra da preschent var trais giadas dapli resursas che quai che stattan a disposiziun en l'entir mund per persuna. Il motiv principal per questa gronda impronta ecologia è il consum d'energia.

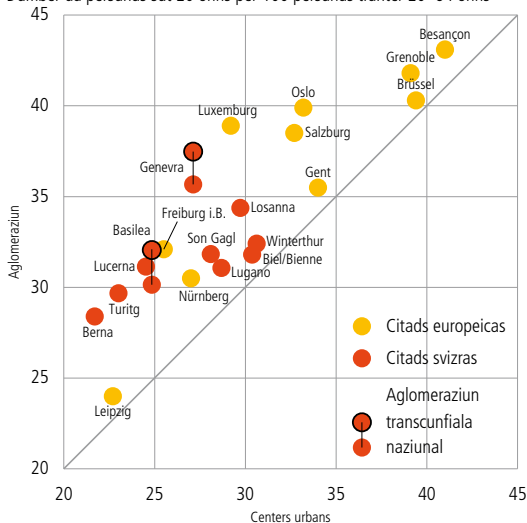
Sch'ins considerescha la situaziun globala, è il svilup economic savens collià cun in diever intensiv da las resursas natiralas. Quai vul dir: dapli che la glieud gudogna en in pajais e pli gronda che daventa sia impronta ecologica. L'impronta ecologia da la Svizra è situada en vischinanza da la media da la maiortad dals pajais da l'Europa occidentala. Ils pajais nordamericans ed intgins pajais europeics dovran per persuna fin a 4 giadas dapli resursas che quai che stattan a disposiziun en l'entir mund per persuna. L'Asia dal Sidost e l'Africa consumeschan per persuna cleramain damain resursas che la media internaziunala.

In project europeic: l'Audit urban

Il project europeic da l'Audit urban permetta da congualar las cundi-ziuns da vita en las citads da l'Europa sin trais nivels geografics: l'aglomeraziun, il center ed ils quartiers. I seguan dus exempels d'indicaturs per ina tschernas da citads.

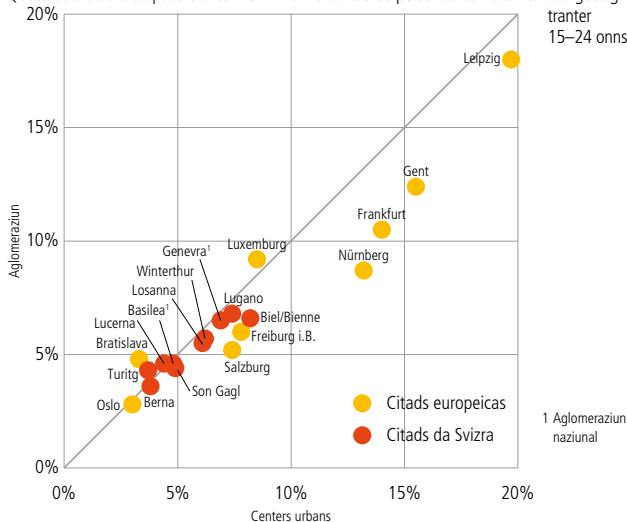
Quozient dals giuvenils il 2009

Dumber da personas sut 20 onns per 100 personas tranter 20–64 onns

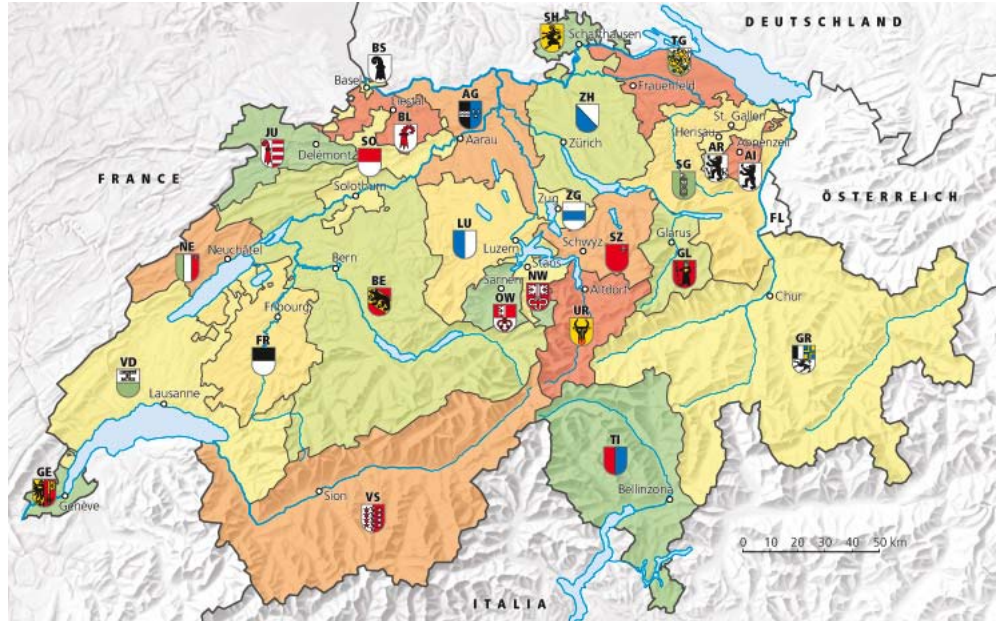

Dischoccupaziun da giuvenils il 2009

Quota dals dischoccupads tranter 15–24 onns da tut las personas cun activitad da gudogn tranter 15–24 onns

La Svizra e ses chantuns

26 chantuns

148 districts

2408 vischnancas

Stadi: 1-1-2013

o chapitala dal chantun

Explicaziuns davart las abreviazions dals chantuns: cf. tabella p. 4

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2012 incl. DVD

L'annuari statistic è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplessiv da la situaziun sociala ed economica da la Svizra e porscha ultra da tabellas era survistas illustradas e curts texts infurmativs davart tut ils temas da la statistica publica. L'ovra è tras e tras bilingua (tudestg e franzos); plinavant datti per englais e per talian ina survista da las pli impurtantas infurmaziuns statisticas.

La DVD agiutada a l'annuari cumpiglia ils cuntregns da l'annuari 2013, cumplettds cun numerusas tabellas statisticas regionalas ed ulteriuras tabellas, sco era dus atlas statistics interactivs: il Stat@las Svizra e l'altas da las elecziuns.

Edi da l'Uffizi federal da statistica. 592 paginas (lià), fr. 130.– (incl. DVD).
Da retrair en librerias u directamain tar NZZ Libro, la chasa editura da la Neue Zürcher Zeitung. E-Mail: nzz.libro@nzz.ch

Uffizi federal da statistica

Grazia al nov portal d'internet rumantsch «Statistica Svizra» porschan las paginas d'internet dal Uffizi federal da statistica ussa infurmaziuns en tschintg linguas.

La publicaziun concisa annuala «Bunista statistica da la Svizra» vegn publicada gia dapi l'onn 1995 er en la quarta lingua nazunala. Questa impurtanta publicaziun è ussa vegnida schlargiada en in portal d'internet.

Il Portal statistic dispna dapi d'acurt da la pagina «Novitads en il portal» che preschenta a moda concisa ina survista da las novas publicaziuns e da las collaziuns correspondentas (www.statista.admin.ch → Aktuel → Neues im Portal).

Las paginas rumantschas porschan mo infurmaziuns parzialas. Per ils cuntregns completeis as suppittgim nus da consultar las paginas en tudestg u franzos (veir il link sunart).

23.10.2012 09:15 - (0254-1211-00)

La statistica svizra davart l'agid social en Grischun l'onn 2011
La moda d'agid social resta ina da las 68 bassas en Svizra

Neuchâtel, 23.10.2012 (JST) - La quota d'agid social dal chantun Grischun è restada er l'onn 2011 ina da las pli bassas en Svizra. Sco l'onn avant han 1,1 perschiend da la populaziun grischuna duvra prestaziuns da l'agid social. La quota da las persunas che retran agid social en las categorias da vegliadetgna 46 fin 55 e 56 fin 64 onns è s'augmentada cordinuadamain questes ultims onns. La quota da persunas estras che dovan agid social è sa diminuida dapi l'onn 2008 ed importa l'onn 2011 anc 2,1 perschiend.

Telechargiar la communicaziun a las medias (pdf, 74 kB)

Il **Portal statistic da la Svizra** (www.statistica-svizra.ch) porscha online ed a moda cumplessiva tut quai che tutga tar la statistica publica da la Svizra. Qua èn accessiblas las communicaziuns a las medias, las publicaziuns da l'Uffizi federal da statistica e dad ulteriurs uffizis publics da statistica. Plinavant èn disponibils cuntinuadamain resultats detagliads ed actualisads en furma d'indicaturs e da tabellas che pon vegnir telechargiadas. Chartas geograficas ed atlas attractivs pon ins chattar en las rubricas «Regional» ed «Internaziunal». Cun abunar ils servetschs da NewsMail u d'avis automatics (RSS-Feeds) pon las utilisadras ed ils utilisaders s'infurmar cuntinuadamain davart la vasta purschida. Dapi l'onn 2011 datti er ina purschida rumantscha en il portal statistic ch'era disponibil fin qua mo en tudestg, franzos, talian ed englais.

Cun il nov miniportal statistic <http://mobile.bfs.admin.ch> porscha l'Uffizi federal da statistica dapi il 2010 las pli impurtantas cifras statisticas era per apparats mobilis.

